

האיחוד בחידוד

המאחד בקרבנו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לענין ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם עקב (זיידל) עמשיין בצוקלה"ה

נפלאות מתורתך

ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני והיגדלו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם. במדבר א' י"ח.

מסות דברי הפסוק 'ויחידו על משפחתם' מורה על ההתייחסות של התלולות אחרי אביהם, וכפרש הרמב"ן על הפסוק: "...שמנו תולדותם למשפחתם ליתא אבותם... ונתנה הביוא כל העדה איש שקלו, ואמרו לפני משה והנשיאים, אני מלנו נולדתי לפלוגי ממשפחת פלוגי שהוא לשבט ראובן וחולתו, ומשה נתן שקל כל שבט ושפט במקום מיוחד, וידע מספר הפרט והכולל..."

והסו"ף בה האב"ד דבריו (וכע"ז כתבו החוקקו יעור ראשונים), שהיות ומנין זה היה לבני עשרים שנה ומעלה, לכך כל מי שבא למנות עצמו, הוצרך לומר מתי נולד, כדי שידעו איך הוא כבר בא לכלל עשרים שנה ומינוים אתו עם הצעיר, או שעדיין אינו בכלל המנין. אכן בורש"י הביא פירוש מחדש לבי רבי הפסוק: 'ויחידו על משפחתם'. הביאו ספרי יחסיהם ועדיין חזקה לידת כל אחד ואחד, להתייחס על השבט. והינינו שכל אחד מישראל הוצרך להביא ספרי יחסו ועדיין חזקה לידתו, כדי שיוכלו לייחסו על שבטו.

וכבר השהה עליו הרמב"ן: 'ואינו נראה שהיו צריכין להביא שטר ועדים על יחסיהם לשבטיהם', וכפי שמוסיף לומר, שכלל לא היה חשש של הערת בני ישראל לבין הערב בר שעלה עמהם, ולכן מפרש באופן אחר וכפי שנתבאר.

ובמאת מדברי רש"י אין צריכין ביאור, מה הכירוהו למה שפוטו של מקרא, ולחדש שהיה כאן ענין מיוחד של ייחוס ובידור אחר כל אחד מישראל.

זאת ועוד, יודע הדבר שרש"י יסד את פירושו על פי מדרשי ח"ל, וראוי לצונא את המקור ממנו למד ר' פירוש זה בהבנת דברי הפסוק, עד שבעקבות כך שהוא 'פוטו של מקרא ולא דרשה'.

איתא בלוקט בפרשתנו (תרפ"ד, אות ד'): 'בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, חשבו כי משפחת קב"ה, אמר כל היבוא לי ספר יוחסין שלכם, שאמרו (תהלים צ"ו ז'), הגב לה' משפחות עמים, כשבני מביאינו, ויחידו על משפחתם, לכך מנאם בראש הספר הזה ספר המצות, ויקראו לו "ל"א אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ויאתר כן, (במדבר א' א'-ב) ויחדר ה' אל משה בקמבר סיני... שאז ראש לכל עדת בני ישראל... שלא וכו' לטול את התורה אלא שבעיל יוחסין שלהן, (שה"ש ד' ב"ב) זו תורה אחת לכל הו', (שם ו' ט') אתה היא יונתני תפתי. שמעו אומות, אף אתן התחילו מלקטין להן, (שם) נאקה בנות ונאשרנה מלקות ופולשנים ויחידוהו...'

ובמסותיו של לומר, מדברי המדרש הללו, כפי שמומחה העולם את ספרי יוחסין כשם שבני הביאו, מהוה את המקור לדברי רש"י בפרשה, שבשעת ייחוסו של ישראל לשבטיהם ומניינתו זו הראשונה, הביאו כל אחד ספר יוחסין ועדיין חזקה לידתו.

וענין בנור אריה על דברי רש"י, שכתב לבאר שרש"י ידוק בדבריו אלו מלשון הפסוק 'ויחידו על משפחתם', ומדוע נכתב 'ויחידו ולא נכתב 'ויחידו על משפחתם', ומכאן כי ללמוד שהיה כדן מיוחד להביא ראיה על לידתו וייחוסו.

ובעיקר דברי המדרש הללו, צריך הבנת ביאורו, מדוע ה' ביקש מאומות שביבאו לו את ספרי יוחסין כתנאי לקבלת התורה ומחמת חסרון איהם הללו נתקנו טעונתיהם ולא קבלו את התורה, הרי מה השייכות בין הייחוס לבין קבלת התורה, מדוע אומה שחסרה לה בייחוסה אינה יכולה לקבל את התורה.

זאת ועוד, שידועים ופורסמים דברי המדרש (מכלית דר"י יתרו וכע"ז בפרד"א מ"א), שבשעה שבא הקב"ה ליתן את התורה לישראל, הקדים ונפה לאומות העולם להציעה בפניהם, כל אומה ואומר שלהם מה כתוב בה, וכשה' השיבם אחת המצוות קשה להם, השיבו שמתאינים לקבלה, ע"ש"ש, ומבואר לכאורה שלא היה חסרון בייחוסם הגרוגז באפשרות לקבל את התורה אילו רק חפצו לקבלה והיו מטיבים 'יעשה וגומלי'.

אכן, את החסירה לכאורה בין המדרשים ניתן ליישב על דרך משל, לאדם המבקש למכור חפצו, בראשונה שואל את השני אם יש לו רצון וצורך בחפצו, וכשה' יראה כי יביע את רצונו בחפצו, יחלף לומר עמו ואתה תהיה השלישם אם תמאמנים בעבורי. כך הדבר בנותית התורה, שבתחילה ה' הפסיד לאומות שבתלם אם תמאמנים לקבל את התורה, ולא אומה ואומה תביעה לקבלה בטענה וסיבתה, על כל זה הגיעו על לשלב המסירה של הדיון אם ראוים הם לתורה אם לאו. אך לעולם אילו אחת האומות היה מסכימה ומבקשת לקבל את התורה, באותה שעה היה לה אומר לה שבאת ספרי יוחסין, וכאשר לא היה בידי אפשרות זו, שוב לא היו יכולים לקבל את התורה, כפי שה' סתם להם את טעונתיהם מדברי שמואל קיחו את התורה ולא וכו', ומכאן שה' המדרש שהובאת שביקולו.

ולעצם התנאי של ספרי יוחסין הקודם למעשה בכדי לקבל את התורה, נאמרו דברי בייאורם על ידי הגאון רבי משה אליעזר ריבוביץ זצ"ל (תלמודים המובקעת של מדרגה הגר"ח שומאליץ זצ"ל, ראש ישיבת 'קרו החרה' ורב קהילת 'תפארת שמועין לקוואה), וכדלית: הוכיחה על כל אדם במעלת ייחוסו, אכן מהוה תנאי מחולט לקבלת התורה, ואת על ידי סדרו של הגר"ח שומאליץ זצ"ל בענין אדם חשוב, שביאר מדוע הכתוב שביבאו לו חסרו כתר שביבאו לו שכן, שבעליו מידה טובה זו אין לו זכות קיום לעולם, כי גם כן אדם אינו מכיר במעלת ייחוסו, נדמה כבוד שאינו מניח סמפית את חוריו וצדקו וצדקו, שרק בוכותם בנרא ונולדו חכה לחיים, וכפי שכתב בספר החינוך מצות כיבוד אב ואם (מצוה ל"ז), שהיא מוסיד של הכרת הטוב, להודות ולהלל להם על כל הטוב שמלמורו בעצמם לידתו, מומ שהסופיפ לרואנו בעבור כל צדקיו, והמלול במעלת ייחוסו, כופר הוא בטובת חוריו, וטופו שנים יבאו לכפור בטובת ה', כך דאשני ואדא לקבל את התורה.

זאת ועוד, תורה נמסרה למשה מסיני בעשר לילות הברת עם עשרת הדבורות שבהם, כאשר יכירת ההלוקה בין המשתת הדבורות הראשונות שהמה בעיקר מצוות ל"ב אדם דמקום, לבין חמשת הדבורות האחרונות שהמה מצוות ל"ב אדם לחבריו, וכבר נודע המדרשים בה מדוע מצוות כיבוד אב ואם, שלא כדורה היא ל"ב אדם לחבריו, בין הבן לאביו, נבללת בין המצוות שבוין אדם למקום, וביאורו על פי הגמ' בנדה ל"א א': 'אין רבנו, שלשה שותפינו יש באדם, הקב"ה ואביו ואמו...', וכאשר אדם מכבד את אביו ואמו, מכבד הוא גם את ה' ששותפו המוכיח בייחוסו, אך כאשר נעמע נבלכת את חוריו, מתבייש בייחוסו, הוי בכך פוגע גאם בשותפו השלישי המוכרי, לכך נחשבת מצוה זו כ"בין אדם למקום', ומקומה בלוח הראשון בין מצוות אלו, ועל כן מצוה זו מחורה ראשית ותנאי לקבלת התורה.

המחלף השני הוא 'הו"מ', שכתאשר אדם מתבונן בייחוסו, עליו עיניו מחורה עבדו חשיבות וכבוד עצמיים שבעבורם עליו לשמור על עצמו לכל בעל השכל לבין בני אדם, שכן מייחס הוא למשפחה האצילית ביותר, לאביו או אביו, ויחידו עליו, על כן, מלכד מה שהשתאו לטובתו עליו בעצמו, ל"ב אדם לחמה, ל"ב ברדתו הגבוהה האצילית בעיניו, לדברותם לאמה שמתמו בייחוסו "ג"א, שאין מצאוה לו 'זכין לקבל שטר שחרור לעבד, למרות שימצא בה לחירות, משום שהאדם הפסד עבדו שטוב לו להשאר עבד כי חל בהפקרות ובאפשרות לישא שפחה כעניינה, וכביאורו של המשך הלכה בפרשת ואלו, שעשה עבדו שילמד את חיי, אינו מייחס אחר אביו ואמו, זו חטיבה שלל אינו מרשיש חשיבות, ולכן חסר לו הרצון והבקשה להעמיד משפחה ומורתה מעדיף את התאונה הרגיעת להיות עם שפחה כעניינה, לחיות את הגעגג למרות חובותו שיש לו בעבודתו.

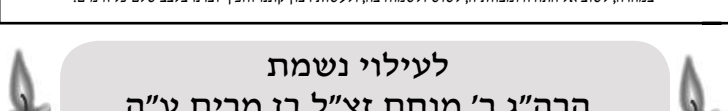
זוה הטעם מדוע נודע לפני תה' דבר עם בני-ישראל על מתן תורה, הקדים לומר להם (שמות י"ט ו'): 'ואתם תהיו לי ממלכת קהנים גווי קדוש', ויהיה חסוד לקבלת התורה היא הידיעה על מעלתם של כלל-ישראל, לכל יעלו בדעתם שהם אומה שפיהל של עבדי מצרים, אלא עליהם להשיב אל לבבם שחמה אומה מתקבלת של שרים רמים וייחוסים, שבידיעה זו יגיעוהו לבס ברכי ה', ויבניו שאינם ככל הגוים חסרי מעלה וייחוס, אלא מעלתם נכבדת עד מאוד, ונחשבים לגוי קדוש', ולאחר שעם ישראל מבינים את מעלתם זו הגדולה, ראוים הם לקבל את התורה, המתאימה לאומה נעלת וכובדה.

ולמה חסידים זו הגיעו גם הגוים שטענו מדוע לא נתנו להם את התורה, שכאשר ה' השיבם שיבאו את יוחסיהם, לא ניסו להתווכח מה לקבל הייחוס לקבלת התורה, אלא הבנו הטוב שהתקדמה לקבלת התורה היא הכרה בחשיבות העצמית הגאה מהייחוס הרם שיש לכל בני ישראל, ודע קודש בני אברהם יצחק ועקב, ממלכת כהנים גווי קדוש.

אחר טעון שהוא משפט ראובן, הוצרכו להביא ספר יוחסין, מי היה אביו, וקנו, וקנו, כיצד מייחסו את אביו לראובן, ואם הוא אומר ראובן הגדוק, רבב מייחס לדקדוקים, אברהם יצחק ויעקב, ומעלה מיתדות זו של 'זכות אבות', כמבטא בהה"מ ובדומה למה שהשיעו לטובה על כל צאצאיהם זרע קדוש, הם בשעות שישות שיש בהם 'חוקין-אף', מפי שמפרשו בספוקים במקומות רבים, ולמדוה למה שאמרו בקידושיהם עליו ב', שבידי לחיות למעלה בית דוד הוא הוצרכו לייחס מספרים 'כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעת', שהצלחותיהם בחיובית של יצרי בוד, לא היו מתמת כח האב והיו, אלא מתמת צדוקתם והזיותיהם וזכות אבותם.

כאשר באים לקבל את התורה, יש לבין מעלה גדולה ועצמה אם יזכו לקיימה ולשמרה, אך יחיד עם זאת גם סכנה נוראית אם חילה לא ושמרו את התורה כפי צריך, שילול להביא חילה למצב של כעס וחורין-אף, על כן, בלעדי זכות אבות כלל לא ניתן לקבל את התורה, שבניגולה הושרתה ושהוא, לעולם להגיע למצב של כעס (ברבים כ"ט י"ט): 'כי אי יעשן אף ויקטורו באיש יהווי ויקטורו זו ב' הקלה הנקבחה בספר ח"א וקומה ח' את שמו שמתת השמים', ולכן דחה ה' את טענת הגוים לקבל את התורה מהטעם שאין להם זכות אבות, ומאידך, בעקבות זכות אבות זכות האבות יש לנו, בניו אהובי של ה', בחר' ה' בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, שתהיה עבדו יחיד חיים, ואף אם חילה היא מצב או תקופה שיחידים או אפילו רבים יכשלו ועיונות, כדאי זכות אבות להגן עליהם, שיעשו תשובה במהרה, לשבא אל התורה המצוהיילה, ולחיות בשלום בה, ולחיות שרות קונוה וחפץ יוצרנו ויעצו שלם כל הימים.

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' מנחם זצ"ל בן מרים ע"ה
חשאי
נלב"ע ג' סיון תש"ע
תנצב"ה

עם השמע קול הבשורה הטובה על חידוש התפילות והלימוד בתי הכנסיות ובתי המדרשות בארץ הקודש, כפי שהורונו גדולי ומאורי הדור שליט"א, אשר מפיהם אנו חיים ולאורם מלהקים ובנותיהם צועדים ולהוראותיהם נשמעים, וזכיום אנו לחדש גם את הופעת הגליון לאור עולם, לזיווג הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה, וזכינו ה' שייסיר מעלינו כל פגע ונגע, ויכלה דבר מעמו ישראל, וישלח רפואה שלימה לכל חולי עמו, ויחיה לגאלנו במהרה בימינו, אכי"ר

'סימא מילתא היא' שבדיק בשבת זו - פרשת במדבר, לפני שלוש עשרה שנה, זכינו להופעתה הראשונה של הגליון לאור עולם, וכעת בשבת זו זכיום לחדש את הופעת הגליון, בתפילה ובתחינה ובבקשה שנזכה עוד רבות בשנים לזכות את הרבים להרבות קול תורה במשא ומתן בשאלות וחידות חשובות ופתורות בכל חלקי התורה, לעשות רצוננו בלבב שלם, מתוך בריות גופא והנהרג מעליא, ואך טוב וחסד, למרנן ורבנן חבורת קדישתא, די בארעא דישראל ודי בבבל, וכן תלמידיהון וכל מאן דעסקין באורייתא, יחד עם כל בית ישראל, אכי"ר.

פרשת במדבר תש"פ

לגיון הקב"ה שנה י"ד

כתב חידה

על שם גאולת ושבח ישראל נקראתי,
חזאת מלכד הטעם שמופרש נכתבתי.
אחות אמי שבוהו הבנות בלידתי,
ומכל בני אבי הגבור ברחך הייתי.

ככל אחי גדולים מזרעי העמדותי,
אך בזחות המנהיג כלל לא נדעתי.

מי אני?

תקבולת-הקשר בין הדקות לפרשה הוא בהכרחת וא במסוימה בפרשה או בפרש"י

מענינא דירתא

מולד חודש סיון
(היה ב)יום שישי
בשעה 11:42:13

**איזה ראש חודש
נמנעה בו 'בשוות
גדלות ישראל', עקב
טרדת הדרך?**

חילוקא דרבנן

כתיב (במדבר א' א'): 'ויחד ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לואתם מארץ מצרים אלמ"ו... ופירש"י: "ויחד... במדבר סיני... באחד לחדש. מתוך חיבתו לפניו, מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן, לידע מנין הנותנים. כשא לאו להשרות שכיותו עליהן, מנאן. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם... ומבואר מדבריו, שזנו את ישראל בשעה שבא הקב"ה להשרות שכיותו עליהן.

ועי' בפסוק (ויקרא ט' כ"ג): 'ויבא משה ואהרן אל מועד יצאו ויברכו את ישראל ויבא משה ויהי אף בזה ה' אל בני העם'. ופירש"י: 'ויבא משה ויברכו את העם... לפי שכל שבעת ימי המלואים, שהעמידו משה למשכן ושימש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה. והווי ישראל נכלמם... לכך אמר להם (שם ו'), זה הדבר אשר צוה ה' תעשו ויקרא אליכם בזה ה'. אהרן אחי, כדאי וחשוב מנין, שיע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס... ומבואר, שהשכינה כבר שרתה ביום השמיני למלואים שהוא ראש חודש ניסן, וא"כ מדוע מנין ישראל ריק הקב"ה אייר ולא בשעה ששרתה שכינה.

במהלך החורף האחרון למד ר' ראובן על המעלה הגדולה והחשובה של 'תוספת שבת' והתעורר לנהוג בכך מידי ערב שבת, כשזוכה להקדים לקבל על עצמו 'תוספת שבת' כדת. וכמעשהי עבדתי שבתות כך גם נהג בערב שבת, שהוסיף מהחול על הקודש. לקראת ערב חג השבועות הממשמש ובא, הסתפק ר' ראובן כדת מה יעשה, האם ינהג בו כמנהגו, או שעליו להמנע מכך, כדי שלא יפגע ב'תמימות' שיחסר מהן אותו שיעור זמן שבו מקדים לקבל את החג.

כשהציע את ספקו לפני ר' שמעון ידיו, טענו הלה, שצדק ביסוד השתיינות לענין שחרור ב'תמימות', וכפי שכתבו הפוסקים (עי' משנ"ב ס' תצ"ו סק"א), לענין תפילות ערבית של ליל חג השבועות, שאין להקדימה לפני צאת הכוכבים משום 'תמימות', כך גם לכאורה אין להקדים לקבל את החג.

אכן, הוסיף ר' שמעון ואמר, עדיין יכול הוא לצאת ידי שניהם, וזאת, על ידי שיקדים לקבל על עצמו את 'תוספת' רק לגבי 'פרישה מלאכה', אך לא לענין 'קדושת היום', שבאוה"ן זה לא יחסר ולא מוה'תמימות', שכן אינו מקבל את קדושת היום, ואילו בפרישתו ממלאכה מהזמן המדובר, יזכה לקיים דין 'תוספת'.

השיבו ר' ראובן, שאם אכן צדקו דבריו ויש לחשוש ל'תמימות' בקבלה מוקדמת של החג, ומכל מקום, מהיכי תיתן לומר שניתן לקבל תוספת חג' רק לגבי איסור מלאכה, ועל כן, בערב החג יש להמנע מ'תוספת חג', ואילו ר' שמעון סבר, שהיות ואפשר לקיים שניהם, עליו ללאחז ב'תוספת' גם בערב החג.

מענינא דסדרא

'ויאמר אליהם מלך מצרים לפה משה ואהרן תפריעו את העם מפעשיו לכו לסלבתים. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם. אבל מלאכת שעבוד מצרים לא יהיה על שבטו של לוי...' (רש"י ש"ס ו' ד').

הוכח מפרשתנו, דשבת לוי לא היה בכלל השעבוד?
מענינא דיומא
במתניתא תנא משמיה דרבי עקיבא, (דהי"א כ"ט י"א) לך ה' הגדלה. זו קריעת ים סוף... והתפארתך. זו מתן תורה" (ברכות נ"ח א).
היכן מצוינו, 'חג שבועות' שאינו בחודש סיון, והיכן מצוינו 'מתן תורה' שאינו בחודש סיון?

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' מנחם זצ"ל בן מרים ע"ה
חשאי
נלב"ע ג' סיון תש"ע
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' מנחם זצ"ל בן מרים ע"ה
חשאי
נלב"ע ג' סיון תש"ע
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' מנחם זצ"ל בן מרים ע"ה
חשאי
נלב"ע ג' סיון תש"ע
תנצב"ה

במה שידענו כי עוון עצמו אשר יעשה הוא כח טומאה המעודת לדונו בגיהנם, והוא בהעוותו מתייחס למבוער אש חלק אשר לו ביהמה, כי אשמתו היא אש שחלתהו מסביב. על כן תפלו רעת אשר עושה עבירה ביום שבת, שבו אש גיהנם צה ומצטנט והוא יבועירו. ומה גם שכופה את השבת יתירה שבו לעשוות על ידה כח טומאה לשרוף בו. והה מאמרו יתברך באומרו, לא תִּבְעֲרוּ אֶשׁ וְאֵשׁ כִּי אֵשׁ יִשְׂרָאֵל הוּא וְאֵשׁ יִתְבָּרַךְ וְלֹא תִבְעֲרוּ אֶשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם, אשר לכם בייחוד לכל אחד בגיהנם ביום השבת. כי קודש היום, ואתם מבוערים בו אש הטומאה, ביום שאדרבא אור גיהנם מצטנט ויויתש כח טומאת הגיהנם בו...".

ומוסיף שם האלשיך: "ובכלל הדבר הזה, תגדל אשמת המשתעשעים ביום השבת, לקרוא בספרי סיפורי מלכים ומלחמותיהם ביום השבת, ומתאנים לומר כי הוא עונג שבת. ואולי להם, כי היו כבלע את הקדש שבייחוד חוליהו, ואת קודש ישראל ניאצו כקטורה בחבליהם... ויהי להם שומר שבת מחללו כפועל בטל על בלי לו שחר בעמלו. כי חפץ ה' בשמירת שבת לחמומו ממעשיו מיעבבו ידיו בששתי ימי המעשה, ויצוונו לעשות את יום השבת כי בו ינוחו ויגיעו כח, וזאת המנוחה וזאת המרגעה לא החומיו העושה כל מלאכה... על כן נגילה ונשמחה בו יתברך, כשמתהפפות המגתולסות אתו עמו בעולם העליון, כלה הוא בהתעדן בעדן גן אמירי אמירי תורתו, ונתעלסה אבאלתו, אך נחפז הוא, והעובים פקדי ה' ישרים משמחי לב ללכת אחרי ספורי הבלי הזמן, אשר הם חושף ולא אור...

ומה גם עתה ביום שבת קודש שהתורה מכרזת ואומרת שבת לה', לומר, כי לא לנו הגופים היא השביטה, כי אם לשמו יתברך לשם קדשו, ולא לדבריו חול. ועל כל אלה צותה תורה ברמז אשר רמזה פה באומרה, לא תִּבְעֲרוּ אֶשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם שהיא, ואש אתלכם בכל מושבותיכם אשר לכם בגיהנם ביום השבת כמדובר, עיישי לשונו הזהב ברוכה.

מבוואר א"כ, שבציווי התורה לא לבער אש ביום השבת, רמז חומר העיון ביום השבת במיזם חול, וחומר קריאת ספרי מלכים ומלחמותיהם ביום השבת יותר במיזם חול.

התשובה ל"מעניני דיחאל"

התשובה לשאלה, איזו הלכה הנוגת בחודש ניסן, אחד מהעטמים שלה הוא מושום, שלא יהא אדם (תהלים ק"א ז): "דבר שקרים".

התשובה היא, המנהג לחלק קמח לחיטים לעניים לצורך הפסח, וכדלחלהן.

דהנה דבר הרמ"א (או"ח סי' תכ"ט ס"א): "ומנהג לקנות חטים, לחלק לעניים לצורך פסח. וכל מי שדר בעיר ו"ב חודש, צריך ליתן לזה". וכחה שם ה"חכמת שלמה": "וראה לי טעם נכון" בעזרת השם יתברך לנמזה זה, כיון דנתקן לומר בהגדה של פסח... כל דְּפָפִין יִיתִי וַיִּכְוֹל, והיה באמת אם יבוא עני ולא יתנו לו, היה כדובר שקרים לפני יתברך. לכן נתקן ליתן לעניים מעות חטים, א"כ אחר כך כשיבוא העני, יאמרו לו, אני לא אמרתי רק כל דְּפָפִין יִיתִי וַיִּכְוֹל, אבל אתה אינך דְּפָפִין, כי כבר נתתי לך מעות חטים, ואם אתה נתת המעות על דבר אחר, אתה גרמת בעצמך, ולא יהיה דובר שקרים לפני הקב"ה, ואתי שפיר".

התשובה ל"מעניני תפילתא"

התשובה לשאלה, אלו תפילות שנתקנו לנו לאומרים ע"י חז"ל והראשונים, מצינו בהם תפילה לביטול מגפה ופגעים רעים.

הנה מצינו כמה תפילות"1 שיש בהם בקשות לביטול מגפה ופגעים רעים:

א. ברכת הַשְּׁתִּיבֵנו' הנאמרת בכל לילה בתפילת ערבית"2, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם: "וְהִגְנוּ בְּעָדְנֵנוּ, וְהָסֵר מִקְּלֵינוּ אוֹיֵב דְּבַר וְחֻרָב וְרָעַב וְגוֹן".

ב. תפילת 'הוא רחום' שנתקנה לאומרה בימי שני וחמישי' קודם קריאת התורה, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם בכמה מקומות (למנהג 'נוסח אשכנז')3, בד"ה 'אנא מלך': "...מְחַרָב וּמְשִׁיב וּמַדְבֵּר וּמַגְפֵּה וּמְקַל וּיְגוֹן וּמְגַלְגֵּל וּמְפַלֵּל וְאֵל תְּפַלְלֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְהָאֵר פִּינֵךְ בְּנוּ זִכְרְ לַנוּ אֶת בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׂמִיךָ. רְאֵה בְּצַדִּיקוֹתֵינוּ וּשְׁמֵעַ קוֹל תְּפַלְלֵנוּ. כִּי אִתְּךָ שׁוֹמֵעַ תְּפַלַּת כָּל פֶּה". וכן בד"ה 'אין כמוד': "...וְהָסֵר מִמֶּנּוּ מַכַּת הַמָּוֶת כִּי רַחוּם אַתָּה, כִּי כִן דִּבְרַךְ עֲוֹשֵׂה חֶסֶד חֲסֵד בְּכָל דְּוֹר וְדוֹר. חֲסִידָה ה' עַל עַמֶּךָ וְהַצִּילֵנוּ מִזְעַמָּה, וְהָסֵר מִמֶּנּוּ מַכַּת הַמְּגַפָּה וְגֹזֵרָה קֶשֶׁה..."

ג. תפילת 'אבינו מלכנו', הנאמרת בתעניות קודם קריאת התורה, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם: "אָבִינוּ מַלְכֵנוּ, פְּלֵה דְבַר וְחֻרָב וְרָעַב וְיָבֵיב וּמְשֻׁחִית וָעוֹן וְשִׁמְד מִגְּבֵי גְרִיתֵךְ. אָבִינוּ מַלְכֵנוּ, מַנְעִל מִלְּפָנֶיךָ מוֹחְלֵיךָ".

ד. תפילת 'הי רצון מלפני אבינו שבשמיים', הנאמרת ב'שני וחמישי' אחר קריאת התורה"4, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם: "הֵי רַצוֹן מִלְּפָנֶי אָבִינוּ שְׁבַשְׂמִים, לְרַחֵם עֲלֵינוּ וְעַל פְּלִיטָתֵנוּ, לְמַלְּוֵעַ מְשֻׁחִית וּמְגַפָּה מִיְמֵינוּ וּמִעַל כָּל עַוְבֵי שְׁרֵיאֵל, וְנִאְמָר אָמֵן.

ה. מזמור (תהלים ז,א א'-ט"ז): "שֵׁב בְּסַתֵּר עֲלֵינוּ, הַנְּאֻמֵר בַּפְּסוּקֵי דְזַמְרָה שֶׁל שִׁבְתָּ, וְנִקְרָא גַם 'שִׁיר שֶׁל פְּנַעִים' (שבועות ט"ו ז'). וכמו שְנָאָמֵר בַּמְזוּמֹר שֵׁם: "לֹא תִירָא מִפְחַד לֵיַה מִחֻץ יַעֲרֹף יוֹמֵם, מַדְבַּר בְּאֶפֶל הַיַּחַד מְקַטֵּב יַשְׁדֵּי צֹהָרִים. יַפֵּי מַצְדָּךְ אֶלְף וְרֵבֶבָה מִיִּמֵינֶךָ אֶלְפֵךְ לֵא יֵגָשׁ... לֹא תַמְאָה אֶלַיִךְ רָעָה וַיַּגֵּעַ לֹא יִקְרַב בְּאַחֲלָךְ"16.

ו. תפילת 'מי שברך"17 לעוסקים בצורכי ציבור באמונה, הנאמרת לפני תפילת מוסף שבתו, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם: "וְכָל מִי שֶׁעֹסֵקִים בְּצָרָר בְּאֻמּוֹתָי, הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיִסִּיר מֵהֶם כָּל מַחְלָה לְכָל גּוֹפֵם וְיִסְלַח לְכָל עֹנָם".

ז. תפילה לעצינת גשמים"18 הנאמרת בברכת 'שומע תפילה' שבשמו"ע, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם: "וְהָסֵר מִמֶּנּוּ דְבַר וְחֻרָב וְרָעַב, וְחֵה רָעָה וְשָׁבִי וְבֹרַהּ, וְיַצֵּר דָּת וְחַלְסֵי גְרָעִים וְקִשָּׁים, וְיַמְאָרְעוּת גְרָעִים וְקִשָּׁים, וְיַגְדֹּר עֲלֵינוּ זִמְרוֹת טוֹבוֹת מִלְּפָנֶיךָ".

ח. תפילת 'אבינו מלכנו' [לנוסח אשכנז] הנאמרת בחזרת הש"ץ של תפילת מוסף ברה"ו וי"כ, לפני ברכת כהנים, וכמו שְנָאָמֵר שֵׁם: "אָבִינוּ מַלְכֵנוּ זְכֹר חַמֶּיךָ וּפְגַע בְּכֶסֶף דְּכֹלָה דְּבַר וְחֻרָב וְרָעַב וְשָׁבִי וּמְשֻׁחִית וְיֵבֵיב וּמְפַלֵּל וְיִבְרַע יֵבֵב וְכָל מַחְלָה וְכָל תְּקֵלָה וְכָל קַטְטָה וְכָל מִיַּי פְּרַעְנִיּוֹת וְכָל גֹּזֵרָה רָעָה וְשָׁנְאַת חֲסָם מִקְּלֵינוּ וּמְעַל כָּל בְּיָג בְּרִיתֵךְ".

ויהי רצון שקיימינו בכל ברחות אבינו שבשמיים (שמות ט"ו כ"ו): "כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שְׂמַתִּי מִמֶּרְבֵּי לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ, וְיִסִּיר מִעֲלֵינוּ שְׁעוֹת קְשׁוֹת וּגְזִירוֹת רָעוֹת, וְנִזְכָּה לַיהוֹשׁוּעַ מִהָרָע בַּתְּשׁוּעָה עוֹלָמִים וּבִגְאֻלָּה הַשְּׁלִימָה, אַכִּי"ר.

התשובה ל"מעניני הדצלתא"

התשובה לשאלה, אלו דברים מצינו בחז"ל ובראשונים, שיש בהם סגולה לביטול מגפה ופגעים רעים.

ראשית יש לציט, דעיקר העצות וההשתדלות בעצירת המגיפה, הוא בדברים הרוחניים. וראה את לשון הר"ן בדרשותיו (פרק ו'), שכתב: "ולזה היה הכתוב מ'א'ם כ"א-כ"ד) מאשיח את ישראל, שהיו שולחים מלכי מצרים (הואשמים אסא (המלך), במרום (דה"ב ב, ט"ז), וגם בחקליו לא דַרְשׁ אֶת ה' כִּי בְרַפְּאִים. וכן המתירא מן האויר הרע, וישים כל מגמתו לתקנו, או המתירא מן המזונות הרעים, וישתדל

לתקנם, פונים לתקן הסיבות הקרובות אשר כוחם חלוש, והם נשענים על מכהים. אבל אשר פקח ה' עיניו, נשען עליו, ומכשיר מעשיו, ומתחרט על הרעות שעשה, ובוה תושג רפואת הנפש והגוף. כמו שאמרו רבותינו ז"ל במסכת יומא (פ"א א'), אמר רבי חמא, גדולה שתובה שמביאה רפואה לעולם, שנאמר (הושע י"ז ה'), אֶרְפָּא מְשׁוֹנְתָם אֲהֵבִם נְדָרָה".

ומצינו כמה דברים, שיש בהם סגולה לביטול מגיפה ופגעים רעים:

א. להתפלל אל ה' לעצור המגפה, וכמו שנאמר (תהלים ק"ו ל'): "וַיַּעֲמֵד פִּינָחָס וַיַּפְלֵל וַתַּעֲצֹר הַמַּגְפָּה", ומפסוק זה דרשו חז"ל (ברכות ר' ב'), דאין עמידה אלא תפילה"19.

ב. להתכנס כל הציבור"20 לג' תפילות, ולענות 'ברכו' ו'אמן יהא שמיה רבא' קהל גדול בכל יום, וכמו שכתב החפ"ץ חיים' זצ"ל במכתבו (הובא בספר 'אתר מלוכה' עמ' שצ"ד), בזמן מלחמת העולם הראשונה: "ואין לשער, כמה ישועות היו מביאין לישראל, לו באמת היו מתכנסין כל הקהל בכל עיר, אנשים וטף לבית המדרש, להתפלל הג' תפילות, והיו עונין 'ברכו' ו'אמן יהא שמיה רבא' קהל גדול בכל יום, ובודאי היו ניצולין לזה אלפי אנשים ממות".

ג. לומר פרשת פיטום הקטורת, וכמו שכתב בשו"ת 'בית דוד' (י"ד סי' ז'), והביאו ב"כף החיים' לרבי יעקב חיים סופר זצ"ל, יר"ד סי' קט"ו אות ס"ב, בשם האר"י, שהיא סגולה לעצירת המגיפה"21. ומקור הדברים הוא מה דאיאת בווהר (מדרש הנעלם כך ד א', דף ק"א א'): "רַבִּי אַחָא אָזַל לְכַפֵּר טַרְשָׁא, אִתְּאָ לְבַנָּי אוּשְׁפִּיזָה, לְחִישׁוּ עֲלֵיהוּ כָּל בְּנֵי מְתָא. אֲמַרְוּ גַּבְרָא רַבָּא, אֵיאת אֲתָא הָאָ נָזִיל לַגִּיבָה. אֲתוּ לַגִּיבָה, אֲמַרְוּ לֵיה לֹא חַס עַל אֲוִבְנָא, אֲמַר לְהוּ מָרוּ, אֲמַרְוּ לֵיה דֵּאִיתְּ שַׁבְעָה יוֹמִין דְּשָׂאֵרֵי מוּתָנָא בְּמַתָּא וְכַל יוֹמָא אַתְּתַקְף וְלֹא אַתְּבַטַּל. אֲמַר לַהּ נָזִיל לִבִּי כְשִׁתָּא וְנִתְבַּע רַחְמִי מוֹן קָדָם קֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. עַד הָרוּ אֲזַל, אֲתוּ וְאֲמַרְוּ פְלוֹנֵי פְלוֹנֵי מִיתוּ, וּפְלוֹנֵי אֲפְלוֹנֵי נָטוּ לְמוֹת. אֲמַר לְהוּ רַבִּי אַחָא, לִית עַמָּא לְקִיָּמָא הִכִּי שִׁפְלוּנֵי דַחִיקָא, אֲבַל אֲפִרְשׁוּ מִנְכּוֹן אֲרַבְעֵין בְּנֵי נְשָׂא מְאֹנָן דְּזַפְּאִין יְתִיר, עַשְׂרָה עַשְׂרָה לַאֲרֻבָּה חוֹלְקֵין וְאָנָּא עֲמוּכּוֹן, עַשְׂרָה לְזוֹרִייתָא דַּמְּאֲתָא, וְעַשְׂרָה לְזוֹרִייתָא דַּמְּאֲתָא. וְכַן לַאֲרַבַּי זְוִירִיתָא דַּמְּאֲתָא, וְאֲמַרְוּ בְּרִיעוֹת וַנְּפִשְׁכוֹן עֲנִינָא דְקַטְרֵת בּוּסְמִין דְּקֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהַב לְמִשְׁה, וְעִנִּינָא דְקַרְבְּנָא עֲמִיָּה... וְכַן עֲבַדוּ וְאֲתְבַטַּל מִנֵּיהוּ וְהִרְחִיף שָׁוִי עֲלֵיהּ בְּנֵי הָעִיר, אֲמַרְוּ, אֲדָם גְּדוּל הַנְּעִי לְכָאן, נִלְךְ אֲלֵינוּ. באו אליו ואמרו לו, וכי אינך חס על שאנו נאבדים ומתיים. אמר להם, מהו הדבר. אמרו לו, כבר שבעה ימים שיש מגיפה בעיר, וכל יום מתגברת יותר ואינה מתבטלת. אמר להם, נלך לבית הכנסת, ונבקש רחמים מהקב"ה. עד שבאו לילך לבית הכנסת, באו ואמרו להם, שפלוגי ופלוגי מתו, ועוד שנים אחרים ילכיסו למות. אמר להם ר' אחא, אין העת עתה לעמוד ולהתפלל, כל השעה דחוקה. אבל תפרישו מכם ארבעים אנשים מאותם שהם צדיקים ביותר, ויתחלקו עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה אנשים לכל אחת מארבעת זויות העיר, ותאמרו ברצון ובכונות נפשכם ענייני קטורת הסמים שהקב"ה ציוה למשה, ואח"כ תאמרו גם ענייני הקרבנות... וכן עשו, והתבטלה מהם המגיפה - ע"פ ביאור 'מתוק מדבש' שם"22.

ד. לומר פרשת הקרבנות, וכמו דאיאת בוה"ק הג"ל, וכן ב'בעל הטורים' ע"ה"פ (שמות י"ב כ"ג): "מִלֵּוָּה יִתֵּן הַמְּשֻׁחִית לְבָא לַאֲ בִּתְלַם לִבְנֵהָ", שכתב שם: "ג' במסורה, הכא ולא יתן הַמְּשֻׁחִית לְבָא, ואידך (ויקרא ה' י"א), ולא יתן עליה לבנה גבי חטאת. לומר, שבכות הקרבנות ניצולו ממצרים...". וכ"כ רבי חיים פלאגי זצ"ל (בספרו 'רפואה וחיים', פ"ה אות ס"ד"23).

ה. לגזור תענית על הציבור, וכמו דאיאת בגמ' (תענית כ"א ב'): "דְּרוּרֵת (שם ע"ר), עיר המוציאה חמש תמות רגלי הוה, ויצאו ממנה שלשה מתים ביום אחד. גזר רב נחמן בר רב תטא תעניתא"24.

^[1] יראה שיש לו ברכות ברודות בלבד מתוך אותם אלפי ברכות שברך בכל ימי חייו, ותברה גיומאם נפשו ובשנותי למאד. ותשרי"ח להרב א. דיין שליט"א שביין לוח.

^[2] ועיי' מה שהבאנו להלן (התשובה למעניני דהתהנא, אות ט'), את דברי הרי"ב ורמ"א עניניו בענין זה.

^[3] וביאר המהרש"א, דפסוק זה איירי בשעת המגיפה, כיון שנאמר בסופו (ישעיה שם): "תִּבְיָ מִקְּשֵׁט יִצְעָךְ יִעָבֶר אֹצְמֵי", והיינו שעת הדבר.

^[4] ועיי' מה שפירש רש"י (ישעיה שם): "לֶךְ עִשִׂי בַּאֲ בְּחֻרְבֶיךָ. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. דבר אחר, התבונן על מעשיך בחיורי לבן, כן דרש רבי נתנאל. וסגר דלתך לִלְקָה בְּעִתְךָ. תרעם יניתו, עֲבִיד לֶעָדְךָ עוֹבְדִין טָבִין וְיִגְנְוּן עֶלְךָ. ורבי נתנאלא דמית, עַדֵּין דִּישׁ פִּילֵךְ, שִׁלַּח תַּתְרַח אַחֵר מַתָּה דְחִין". ונמצא א"כ, דמפסוק זה ליפנינו הנהגות נוספות לזמן המגיפה.

^[5] ובמארת הגמ' שם, דמה דבעינן לשלושה פסוקים, הוא כדי לומר דהתנהגו זה הוא גם ביום ול רק בלילה, וכן אין היכא שימא בתוך הבית מים אלא לצאת מחוץ לבית.

^[6] ועיי' בדבריו (ערך' עסק') להלן, מה שהאר"י בענין חובת ההשתדלות, ומנגד לאמין שהכל מאתו יתברך.

^[7] אבנא דרזי אלד קאי על סב מגפה, שיש בה נוק חשולות סטורים יותר מאשר כשעם מתוונים. ובר מן ז"ך, דברי הגמ' לא קאי על 'דברי' אלא על 'עידן ויתחא'. ותשרי"ח להרב א. דיין שליט"א שהעירו לזה, ולעור כמה מהדברים המבואים כאן.

^[8] ובס"ז (יר"ד סי' קט"ו סק"ז) כתב בשם הרש"ל, דהתנהגו זה היא אף ביום ולא רק בלילה.

^[9] של ברש"ת הרשב"ש (פ"י קצ"ה) מה שביאר בזה, הוא ענין רוחני ולא כפשוסם של דברים.

^[10] ובי"ם של שלמה" (ב"ק פרק שישי ס' כ"ו), דמי שנחלה בְּבָר ונתרפא,

^[11] ואומרים העולם שיש חשש לו, ולא יצא צריך לברות.

^[12] ואב"ת חיים' (שם אות נ"ה) כתב בשם שיער הנוהגת', דאפילו באותה השכונה שעומד שם המוכה, או אפילו איזה כלי ומלושב שלו, צריך להתרחק ממנו כדי שלא יניק.

ו. לעשות חסדים עם הבריות, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "היתביביתיה דרב אל הוות דברתא (ב-בשנותיו של רב לא היתה מגיפת אותו...) משום ההוא אבדא דשייל מרא דובילא קלבורה (מתמת אבותיו אדם שהיה עושה חסד עם הבריות, ומשאיל להם כלים לצורך קבורה)".

ז. שלא לענות ולענות את הדין, וכמו דאיתא בגמ' (שבת ל"ג א'): "בעון עיניו הדין, ועיוות הדין, וקלקול הדין, וביטול תורה, חרב וביזה רבה, ודבר ובצרות בא...".

ח. לקיים מה שאמר (יהושע א'): "והיגיתו בו יומם וּלְיָמָה", וכמו דאיתא בגמ' הנ"ל (שבת שם), שביטול תורה הוא אחד מהעונות שעל ידם 'חרב וביזה רבה, ודבר ובצרות בא...'. וכמו שכתב בשו"ת 'בית דוד' (יו"ד שם), והביאו הכ"פ החיים שם²⁶, וראה דבריו הנפלאים של רבי יוסף חיים זצ"ל, שהובאו בהערה²⁷.

ט. ליתן צדקה, וכמו שכתב הפלא יועץ (ערך 'דבר'): "ועיקר השמירה היא, ע"י שמיר נתן לאבינו²⁸, לא היא הכסף נחשב, והעשירים יעשו פזר גדול להחיות נפש עניים, וזה היכה כופר נפשם לבל יאנוהו רעה ונעלה לא יקרב באהליהם²⁹".

י. להקפיד לברך 'מאה ברכות' כל יום, וכמו דאיתא במדרש (במד"ר י"ח כ"א): "(ש"כ כ"ג א') ונאם הגבר הקם על כנגד מאה ברכות, שבלל יום היו מתיים מִיִּשְׂרָאֵל מאה אנשים, בא דוד ותקן להם מאה ברכות. כיון שתקנם, נתעצרה המגפה". וכן איתא בספר ה'רוקח' (הל' ברכות ס"ו ש"ג), דבכוחם של 'מאה ברכות' להגן על צ"ח קללות הכתובים ב'משנה תורה', ובתוספת מה שאמר (דברים כ"ח ס"א): "גם פל חלי וכל מכה", נמצא מאה קללות, וכנגדן ניתקנו מאה ברכות לבל תלקלות".

יא. לקיים חתונת יתום ויתומה בבית הקברות, וכמו שכתב בשו"ת 'שיח יצחק' (סו"ת תצ"א), שכן עשו בעיה"ק צפת טובב"א, וסר המות הזה, עיי"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ד ס"ו מ'), ומא שכתב במגנה זה.

יב. שלא לפחד כלל, וכמו שכתב בספר 'שומר אמונים' (מאמר הבטחון והתחזקות, פ"ב): "וכן מובא מריבנו האר"י גי' ע"ש ח"ו דבר בעיר, אין יכול לשלוט רק באלו שיש להם פחד. אבל באלו שמתחזקים בלבם בבטחונם על ה' ומתגברים על הפחד, אין שום דבר יוכל לשלוט בהם... ולכן צריך גם כן לזיזר שלא להתיירא בשעת הדבר ר"ל מהס"מ וחילויותיו, אלא להתפלל לה' והוא יענם"³¹.

יג. ליהרהר מאד שלא לשון הרע, וכמו שאמר (במדבר י"ד ל"ז): "ויזנתו האנשים מעורב דבת הארץ רעה במפגע לפני ה'". וכ"כ בספר 'רפואה וחיים' (לרבי חיים פלאגי זצ"ל, שם אות מ').

יד. להודות לקב"ה ולספר בשבחו שעשה עמו, וכמו שהביא רוב רבי חיים קניבסקי שליט"א, בספרו 'אורחות יושר' (עמ' י"ג-י"ד) בשם המדרש (הובא באוצר המדרשים, מעשיות עמ' 334): "מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי. אמר לו, רבי ומורי, איך צרונך אבוא עמך... הלך עמו. כשהיו הולכים בדרך, פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו... מיד הוציא סלע אתו ונתן לו. אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני. אמר לו, איני שותף כלום, שאיני כמיר... כשהם הולכים בדרך, פגעו במלאך המות. אמר להם, הליכנו אתם הולכים. אמרו לו, בסחורה... מיד כאשר נגלה אליהם ואמר, אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם. אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות... הואיל והקדמת צדקה ממנוך בדרך, תהיה עוד מתיישב שנה. אמר"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי הוי"ה עם מיתתך... אמר לו, המתן לי, עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי. אמר לו, מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום, יוסיפו שנותיך".

תשובה ל"מעניניא דהנהגתא"

בתשובה לשאלה, כיצד היא הנהגתה הראויה שהנחו לנו חז"ל ורבותינו הראשונים, בעת דבר ומגפה רח"ל.

הנה מציינו כמה הנהגות בחז"ל ובראשונים בענין זה:

א. לכנס רגלינו, וכמו דאיתא בגמ' (ב"ק ס' ב'): "תנו רבנן, דבר בעיר כנס רגליך, שאמר (שמות י"ב כ"ב), ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. ואומר (שע"ת י"ז ל'), לך עמי בא בחדיך וסגר דלתך דלתך בידך³². ואומר (דברים ל"ב כ"ה), מחוץ תשפך חרב ומחדירים איהם"³³.

וביאר מהרש"א (ב"ק שם): נראה לומר, דלא בא לומר לאפוקי שלא יפזר רגלו... דהא דאי דבר בעיר נמי טוב לפזר רגלו ולהמלט על נפשו. אלא דהכי פירושו, כי זמן שאינו מפזר רגלו מן העיר, יכנס רגלו לביתו ולא יצא ברחובות".

וע"ע מה שכתב ה'ריקנאנטי' (שמות שם): "כיצוא בו, בזמן שהדבר בעיר יסגיר אדם עצמו ולא יתראה בשוק, כי כיון שנתקן רשות למחבל, מי שפוגע בו ניוזק, ואיהו מתחייב בנפשו".

ועיונין שלפנינו של הפלא יועץ (ערך 'דבר'), מה שכתב בענין חובת השמירה: "ועל"פ, חובה מוטלת על כל אדם לשמור נפשו מאד, בטרירותא ויתרונא, ככל האב מידו, שהרי כתיב (משלי כ"ב ג'), עירום קאה רגלה ונסתר ופתאים עברו ונענשו, ופירשו בזוה"ק, שעל זו פדה שעבר שלא נסתר ראוי לינעש, והרי זה מתחייב בנפשו".

וכמו הראוי יצא עוד את דבריו במקום אחר (ערך 'דעת'), שכתב שם: "וימאחר שהכל תלוי בדעת, צריך להודו מאד לקנות דעת ע"י היותו שומע לעצה... וגם לענין הממון ושמירת הגוף צריך דעת... דשלשה מיני גזירות יש. לפעמים נגזר עליו דוקא שיהא עשיר, עליו נאמר (ש"א ז' ז'), אף מרוםם, שאף הקב"ה מרוםם אותו, אפילו נגד צונו. וכן אף נגזר עליו שיהא חי ובריא אולם, אם יעבור במים לא ישטפרוהו, ואם ילך במו אש לא יכוה. ואם נגזר עליו שיהא עני, או שימות, או שיהא מדוקה ביסורין, [גם] אם יגע באמצעות דעת, כל יגיעו לריק, ולא יוכל לבטל גזרת שמים... ואם גופו יהיה שומר, הוא שקד שומר, ולא יוכל לבטל גזרת שוכן רומה, שתקנות אנוש רימה.

אמנם יש שיגזרו עליו מן השמים שיהיה לו החיים והשלום והקושר ע"פ הטבע, לפי חריפותו והשתדלותו, ולפי שמירתו והנהגותו, ולכן למיחש בעני שמה קד גזרה הלאכתו ויתברך, ליתן לאיש כפי דעתו ויעותו. ולכן אין אדם למלאכתו ולעבודתו, ויעיין מאד כפי דעתו, איזה דרך ישכון אור להביא טרף לביתו, ולשמור בריאותו, וגם ה' יתן הטוב. אך בתנאי שלא יבטל עבודת קונו, ובשבת ממונו, ולא ייגע להעשיר, במידי דאסיר, ולא יבטל את התורה, כדו לשמור את גופו בשמירה יתירה, כי זה ודאי ה' לא ציוה, והוא דבר שבחובה, ומונע את הטובה"³⁴.

ב. לסגור חלונות, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "רביא, בעידן דתתא ימי סכר כוי (בזמן חרון אף היה סוגר את החלונות), דתבא (ירמיהו ט"ו כ'), כ"י קלה מות בחלונינו"³⁵.

ג. שלא ללכת באמצע הדרך, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "תנו רבנן, דבר בעיר, לא יחלץ באמצע הדרך"³⁶, מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרים. כדיון דיהיבא ליה רשותא, מסגי להדיא (-דמיון שיש לו רשות להזיק, הוא הולך בגלוי באמצע הדרך)".

ד. לא להיכנס יחיד לבית הכנסת כשאנו זמן תפילה או לימוד תורה, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "תנו רבנן, דבר בעיר, אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת, שמלאך המות מפקיד שם כליו"³⁷. והג"מ מילי, היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה (-ודמוי במקום שלא לומדים שם התינוקות ולא מתפללים שם בעשרה)".

ה. לצאת מן העיר, וכמו שכתב הרמ"א (יו"ד ס' קט"ז ס"ח): "עוד כתבו, שיש לברוח מן העיר"³⁸ שדבר בעיר³⁹, ויש לצאת

מן העיר בתחילת הדבר, ולא בסופו (-כיון דכבר הוחזק הדבר ט"ו שם)⁴⁰. וע"י ביאור הנהגה זו בהערה⁴⁰. וסיים שם הרמ"א דבריו: "כל אלו הדברים הם משום סכנה, ושומר נפשו ירחק מהם, ואסור לסמוך אנס (על-הנס) או לסכן נפשו בכל כיצוא בה".

ו. להיזהר שלא להיות במחיצת החולים, ולהשמר מהרוח הבאה מהם, וכן מכל חפץ שייך להם, וכמו דאיתא בגמ' (כתובות ע"ז ב'): "רמיו ר' יוחנן, ההרו מוזבוי של בעלי ראתן (-הזהרו ממזבזים השוכנים על החולה בסוג חולי מסויים שיש לו שרץ במוחו, דקשות הן להביא אותו החולי על איש אחר). רבי יזרא לא הוה יתיב בדיקה (-לא היה יושב במקום שתשבו רוח אחיהם על שניהם). רבי אלעזר לא עיייל באהליה (-לא היה נכנס באהל שלהם כדי שלא להידבק מהם). רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההיא מבווא (-לא היו אוכלים מהביצים)⁴¹ של אותו מבווי שגרים בהם החולים"⁴².

ז. להקפיד גם ביום מצוות עשה שאינם חיוביות, וכמו דאיתא בגמ' (מנחות מ"א א'), שאמר לו מלאך המות לרב לקטנא, דבעידנא דריתחא מענישים גם על ביטול מצוות עשה.

ח. לכסות מצחו, וכמו שכתב בכ"פ החיים (יו"ד ס' קט"ז אות ט"ד) בשם הוה"ק, דבשעה שיש דבר ראוי לאדם לכסות מצחו שלא יכיר מלאך המות העונות החוקקים במצחו⁴³.

וע"ע מה שכתב ביאור הלכה' (ס' תקנ"ט ס"ג), ד"ה בדמקום חולי), בשם הפתחי עולם: "בדמקום שאין המחלה של חלע"ר"א חזקה ח"ו, יאכל (-בתשעה באב) פחות מכתובת בכדי יאכל פרס וכן בשניה... ומי שירצה להתענות במקום שאין המחלה פועל ח"ו, יש ליועצו ולהזהירו, שלא ילך מפתח ביתו כל היום, ולהכריחו כשיצא ישא סביב לחוטמו ופיו חתיכה קאמפל"א"⁴⁴. ומבואר, דבשעת המגפה יש לכסות פ"ו וחוטמו כשיצא מביתו.

ט. שלא לפחד ולהתעצל לא לכו כלל, ולא להעמיק בטחון ואמונה בקב"ה, וכמו שכתב רבי עקיבא איגר ('אגרות סופרים', אגרת כ"ט), בהוראות למניעת מגיפת הכוליר"א שהיתה באותו הזמן: "שלא לדאוג, ולהרחיק מכל מיני עצבות". וע"י מה שכתב ה'בן יהודעי' (ב"ק ס' ב'): "עון כי זה החולי של הקוליר"א, יזיק לאדם הפחד וההבטחה, ויתנהוה בו החולי מחמת הפחד וההבטחה אשר יפחד ונבעת. ואומרים הרופאים, מעשה בדרך משל ומליצה, פעם אחת היה חולי הקוליר"א בעיר אחת גדולה, וקודם שתחזק המחלה יצא אדם אחד את המשוית הממונה על חולי הקוליר"א, ואמר לו, כמה נפשות אתה רוצה ליקח, ואמר חמשה אלפים. וסוף דבר מתו באותה העיר ט"ו אלפים באותו החולי, ויצא אתה ההוא לאותו המשוית, ויאמר לו, למה שקרת, ויצא אתה שליח על מספר חמשה אלפים, ולקחת ט"ו אלפים. והשיב, לא שקרת. כי לא לקחת בחרבי על ידי אלא רק חמשה אלפים, ואתם העשרה (-אלפים) מתו מחמת רוב הפחד והבעתה שהיה להם, בעבור החולי הזה בעיר. עד כאן הפחד הוא בדרך מליצה, להודיע שיש נספה בלא משפט מחמת פחד והבעתה".

והשו"ת ברחמי יבטל כל גזירות קשות ורעות מעלינו ומעל כל ישראל, ולא ישמע עוד ושרב בגבולינו ובגבול כל עמו ישראל, ובלע המות לנצח, ולא נסיף לדאג, עוד, וברחמי יאמר לצרותינו, די ונמשחית יאמר לנו, ויפא את כל חולי עמו ישראל, והבריאים יתמיד בריאותם שלא יחלו, וידבר עמי תחתינו, ולאומים תחת רגלנו, וישוב לציון מהרה ברחמים, בבנין עולמים, אמן כן יהי רצון.

המשך התשובות לגלויות הקודמים, יחד עם התשובות לשאלות המתפרסמות בגליון זה, יופיעו בעזרת"ח בגליון ש'שבת הבעל"ט - ח' השבועות ופרשת נשא ~ גליון מוגדל יחד עם התשובות לציו"ר מגליון פורים

מטה מטה, וזאת מלבד מה שאין צריך אפילו לבינה יתירה להבחין שה אין אלא מדרכי ציון, שדורך כלל הממלכי בימים סורפים אלו בביטול תורה, ללמד דבוא כבינוניא כנגד דעת גדולי ישראל, בימים כתיקונים שבית המדרש פתוחים לרוחה, אינו מהמתמידים המעלה בתורה אף עת, ה' יצילנו מהם ונכונם, וינחנו במגעלי צדק לאורם של גדולי ישראל המאירים את הדרך שנלך בה והמעשה אשר נעשה. 43. וע"ע בכ"פ החיים שם (אות ס"ה), שבימים שיש דבר אין ללכת לבית החיים' (אמנם בכ"פ הנ"ל, בתשובה ל'מעניניא דהעלמות' אות י"א, מה שכתב בשו"ת 'שיח יצחק' ס"ו תצ"א, שהנהגה לעשות חופה ליתום ויתומה בבית הקברות, והביא שם שכן עושה ב'עיר' צפת טובב"א, וסר המות הזה, ע"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ד ס' מ', מה שכתב במגנה זה).

44. וכבר נתפרסם מעשה שהיה לאחורנה, ביהודי שבא לביתו של מר בן רבי חיים קניבסקי שליט"א, ש' במסכתה על פניו, וכששאלו מרן שליט"א מדוע לזבש דבר זה, ענה לו הלה, דהוא ח"ו ההוראות של 'משדח הבריות'. אמר לו מרן: "משדח הבריות? הרי זה 'משדח הבריות מפורש'!"

למאורה היינו כונננו, מלבד מה שהיחס לפעולות אלו צריך להיות מצד החשיבות של שמירת הגוף והנפש, שהמה מגופי תורה ממה, ולכן גם ההוראות הרבה בקינים, עוד יש לשים את הדעת והלב, כפי שכבר עוררו גדולי ישראל במכתביהם המפורסמים, שביבסינו זה וכן בכל ההוראות וההזהרות, ומקיימים את דין ההלכה, ולכן, גם אם ישנם זמנים ומקומות שמצד הרשויות אין את המיניות של היותו שומרי הרוקחיה, לא מפרים את חיים, וכפי שאין יהיה שומר תורה ומצוות שיתפסק בכשרות המזון של הרשויות, מתוך הבנה ברורה שאי אפשר לסמוך עליהם, ולא אתח מהם וכמה שצריך ליהרהר שלא ליטש את אחריו דבריהם, ולא לסמוך עליהם בעניינים הקרובים לשלש נפשות, ה' ישומר אותנו, ולא יצדק הקושיו, אם קרובו, ויסיר מהם כל נגע ומחלה וירפא לכל גופם ויסלה לעונם וישלח ברכה והצלחה בכל ויעזר ידיהם, עם כל ישראל אחיהם, במהרה בימינו, אכ"ר."

40. מציינו כמה ביאורים מדוע יש לעזוב את מקום המגפה והדבר: א. בהנהגות רבי עקיבא איגר' על ה'שיעור' שם, הביא דברי 'רבינו בחיי' עה"פ (במדבר ט"ו כ"א): "ה'דבול מתוך ה'קצת הזאת', שכתב שם: "זממה שהוציא לומר הר' גדלה, והקב"ה של בידו להחיות ולא היה צריך להמית. שהרי יכלו הוא להמית את הרבים ולהחיות אחד בתוכם... אלא כדי שלא ידבק בהם האוויר הרע שבמכת הטבע, קנינו האומר באשתו של לויט (בראשית ט"ז כ"ו), ותבט אשתו מאפתיה. או מרוב שמאמר חז"ל, ששמירת הדין מתוהה אינו מבחין בין צדיק לרשע, או באשר לאוהב, שאמר כן לכבוד הצדיקים, שהקב"ה לא ישלח ידו בהם בעוד שהצדיקים ביניהם".

ב. אמנם בשו"ת הרשב"ש (ס' קצ"ה), כתב: "שאלת, הניסה בימי דבר ממקום למקום אם תועיל לאדם או לא, שאם נכתב בראש השנה למייתה מה תועילנו הניסה, ואם נכתב לבית הדין לא תועיל מהימה".

תשובה. כל אדם יש לו קץ קצוב מספר ימי חייו... והבטיחה התורה לחוסף בחיי האדם מצד השטר, ויעודי למעט מצד העונש... על כל אני אומר... כל מי שאין בידו עבירה מלחית מיתה וקוצה ימים מעשי, נשאר על הקצוב מספר ימי חייו, ובראש השנה אינו נדון לא בחיים ולא במות, אבל נשאר על הקץ קצוב ובתום קצו ימות אתו עליו לא מצד מחיבת אירוקי ימי... ואשר לא יכנס ביום הדין בחיים ובמות, נשאר בחוק האמת במיתתו כמפנה מלחמה ודומים או מיתה טבעית... ואף על פי שכתבת בראש השנה גימלת החרב והמגפה על הכלל... אבל יש יחידים שאפשר שלא נכתבו לא וחרבו ולא במגפה לפי שלא היתה להם עבירה מחייבת, ולפיכך תועיל הניסה מחזורי והשמירה ממלחמה לפי שלא נכתבו בראש השנה ונשאר בחוק האפשרי... והינני, שיש אנשים שיש להם ידונים ב"ה לכאן ולכאן, אלא נשאר בקצבת ימיהם הקצובה להם, ולא ישיבם אלו ויעיל הבריחה מהמגפה שלא להינק.

וע"ע דברי הגרי"א (סו"ת 'אבן שלמה', ליקוטי בתר ליקוטי'): שכתב: "כי בעת המלחמה וירחיק הקב"ה (דברים כ' ו'), ימי הקשיב אשר יעטק עיניך כגם... והכל הוא בידי שמים, אם נכתב לו שימות אותה שנה מה יועיל לו אם יחזור לביתו, ואם נכתב בספר הקיים גם כי ישרא בחיים חיותו. אבל הענין הוא שיש מול כללי של אומה או של

אזכור אה בני המשפחה לייחוד הפנה אה פרנ"א.

תלמודו כימים מימה, כשמתאמץ עד מאוד למצוא לעצמו זמנים בכדי להכין עוד יותר טוב את העימוד והשעוריים של ה'כולל ערב', באופן שלא יהיה על חשבון סדרי הכולל היומי, כשבחסדי ה' עליו זכה לעמוד בהצלחה במטרות ותוכניות אלו באופן הטוב ביותר.

מהדברים שהפריעו לר' יוסף עד מאוד והרגיש שהדבר בוחר בעצמותיו ומאמיו לו ביותר, היתה התופעה שהיו כאלו שבשל סיבה מסוימת ייתכן אף מוצדקת, בשעת לימודם בבית המדרש החזיקו בכיסים סלולרי שיחות טלפוניות, ולפתע פתעו בתוכיב סוגיא קשה ומורכבת, והריגשו איזה שהוא רגע בכיסם שסייגו על 'שיחה נכנסת', והיכה ומיד בדקו מיזה המתקשר, והגם שבכל הפעמים שלא היה זה שיחה דחופה באמת, ולא הפסיקו בתלמודם לצאת מהרה מחוץ לבית המדרש לשוחח בקצרה, בכל זאת איבדו את כל החשבון ותורתם היתה קרעיים קרעיים, ונעשים דומים לאדם האוסף רוח.

שקיהם את הכולל הקטן, בעצת ראש הישיבה, היה זה בתנאי כפול ומכופל עם האברכים שהלימוד במסגרת הכולל הוא על מנת שלא להם כל מכשיר חלוק בכל אופן שהוא. בכדי ליישב את הלב שלם חלילה יארע דבר מה ויצטרכו אותם בחיפופת, שלם ר' יוסף כסוב סכף לאחד השכנים שישימש כמזכיר הכולל להודעות דחופות, שיוכל לקרוא לאברכים אם בעת התלמודם את חלילה יארע דבר מה. הפלא הגדול היה, שבמהלך השניות הראשונות, אותו שכן קיבל את מעותיו לחינם, שאפילו קריאת חרום אחת לא היתה שהצדיקה התקשרות למזכירות להזעיק את האברך מתלמודו, ואף כולם יכלו לראש במנוחת הנפש בעמלה של תורה ובהתמדה מרובה.

לימים מצא ר' יוסף בית מדרש שלב, נוסד על ידי תלמיד חכם נכבד שכבא לו המצב שישנה הכולל תורה ממחוללים בכל עת על ידי שיחות טלפוניות, שמלבד מה שגודעים את המשך לייטיו של אותו אחד המשוחרר בהם, עוד מפרעיים לכל האחרים ומסיח להם את הדעת. תלמוד חכם הוא, לקח על עצמו עול גדול והקים כמה בתי מדרש מיוחדים לתורה ברציפות בלא כל הפרעות, שייסודם הוא משמשיהם רק ללימוד התורה, ולא לדיבורי חול ואף לא לאכילה ושתיה, וכל הבא בשעריהם מתחייב לבא בגפו בלא כל מכשיר סלולרי ולהמנע על דבריו חליון בתוככי בית המדרש, ואף קבעו זמן בו ניתן לאסוף צדקה בנות לאברכי הכולל, שיהיה רק ברבע שעה האחרונה של הסדר, כדי שהאברכים לא יופרעו מתלמודם בכל עת ושעה בעקבות מגיבות בלא ואחרים, שאמנם חשביים יקריעו על מאבד בעיני ה', אך הכולל הוציא עוד יותר יקר וחשוב בעיניו. גם שם העמידו 'שומר' מיוחד לקרית חרום, שישב בדד באחד קט מחוץ לבית המדרש, ודרכו היה להזעיק בבדיקת מתלמודו את חלילה יארע מקרה חרום בו יצטרכו להפריע לאחד הלומדים מתלמודו.

הכולל הייחודי של ר' יוסף התייך את הוא את משכנו לבית המדרש המיוחד לתורה, והגם שאף עד ליום זה נהגו במקום שהיו תכונות בית המדרש החדש, בכל זאת, המעבר למקום גדול שכל היושבים בו הוגים בתורה ועמלה בלא הפרעה, הוסיפה להועיל להם רבות להמשך עלייתם בתורה ויראת ה' טהורה.

המעבר למקום החדש שכה הטיב עם אברכי הכולל ואף עם ר' יוסף בשעות הערב של הכולל, הרגילו אותו למושגים נעלים יותר של לימוד ברצף ובלא הפרעה, ועל כך היה בהם אהסרון שגרמו לר' יוסף הכבדה רבה בשעות בהם המשך לשב בכולל בו למד עד לאותם הימים, כאשר השיחות הטלפוניות וההפרעות השונות שהיו בו, הפריעו לו לשקוד בתלמודו ולהעמק בעיונו בתוכיב הסוגיות. במיוחד שממנת בחליונות של בית המדרש, כל סדר היה מופרע כחמש פעמים על ידי גבאי צדקה או ענייני שהיו עוברים מאברך לאברך, ובימים שלפני המועדים, היו פעמים שהופרעו יותר מעשר פעמים, כשחלק מהענייני או גבאי הצדקה היו מניסים לשוחח עם כל אברך באופן אישי לעוררו למצוות הצדקה, שאמנם כן מעלתה גדולה ועוצמה, אך הוסיפה לקרוע קרעיים נוספים בתורה הקדושה והפרעה לכל השקיעות בסוגיא.

ההצעה של גיסו הגיעה לר' יוסף במועד מתאים. היה זה לאחר כמה ימים בהם הופרע תלמודו רוב ושוב על ידי הסובבים, וחשב בלבו שאולי ילך לשאול את ראש הישיבה אם כדאי לפתוח 'כולל יום שלם' במסגרת החדשה של לימוד צרף, אלא שידע שאין מקום לשאלה לרב לפני שיהיה לו רעיון וביסס החזקות הלכלכיות. הגיס הציע בפניו הצעה מהפכנית שכמעט אין בה ביטול תורה, ועל ידה יוכל להקים להחזיק כולל יום שלם לשערת אברכים. הגיס המתגורר בארצות הברית, יושב ב'פלטבוש' שבמחוז 'הוקולין' שבנוי 'ניו-יארק', סיפר לו על 'מנהג המקום', שרבים מבני שכונתו עורכים 'שעודות פורים מרכזיות', בהם משתתפים על עזרת עשרים שפחות גם יחד, כמובן בהפרדה מלאה בין עזרת גברים לעזרת נשים, ובמהלך השעודות הללו בהם דעת בעלי הבתים טובה ושמחה עליהם, ונתנים הם בעין לפיה למטרות תורה וחסד, וישנם לא מעט 'משולחים' המצליחים במהלך יום הפורים לאסוף מעות יותר ממה שמספיקים לאסוף במהלך כמה חודשי עבודה קשים ומייגעיים.

צאתי אה, המשיך הגיס בדבריו, שיובא לארצות הברית לגיחה קצרה מערב פורים ועד למחרת, במהלכה ינסה לפעול לגייס סכום נאה שסיפיק עבורו להקמת כולל יום שלם לקבוצת אברכים מופלגים, כאשר הוא מבחינתו ייצע עבורו את כל עבודת השטח, לברר על מיקומה המסיבות וקבלת הרשות שיוכל להשתתף בהם, ואם יזכה, ה' מעלת היום הקדוש שיהיה עליו לטובה ולרבה להקים כולל בו יוכל להרביץ תורה ותיפה לו מזה תוספת עלייה רוחנית רבה. את צדקותה של רעייתו הכיר ר' יוסף זה שנים רבות, שבכל

התורה, אלא ככל ילד רגיל וממוצע, ועל כולנה הקשיים הרבים שהיו לו, בדיוק כשאר בני גילו, ומסתבר שאף יותר מהם, מרצון השטן להפריע מעלייתו הרוחנית המרוממת. **חבריו** של יוסף כלל לא העלו בדעתם שגם לו, השקוד על התורה והעבודה, ישנם קשיים והתמודדויות, והוא בבחינת צדיק בריבוי נפלותיו, ועובר נסיונות לא פשוטים להמשיך לאחוז בעצי החיים של התורה הקדושה. המראה המלבב כל מי כשירוק על גמרתו בשיבתו במקומו בהתמדה גדולה, אינו מעיד באומה על הקשיים הגדולים הכרוכים בכך, הנסיונות האימתניים שעליו להתגבר בכדי להמשיך בשקידתו, ואף שאר הטרדות הרבות המעיקים ומטרידים את ליבו, כאשר הנה ילד גם יחד התגבר כגיבור היוצא למלחמה בדיעה ברורה שאם לא ישנס מתניו ויאזור כגבר חלציו, הרי שתחילת ירידה ואף נפילה קטנה, הם לא מתעשיתים מהרה, ולעלה להיות צניחה מהירה אל עבר מחוזות בלתי יראיים והגונים.

צמד עצותיו הטובות וההגונות שהנחיל לו אביו עוד טרם נכנס לאהלה של תורה, הם אלו שהועילו ליוסף בדרכו הטובה לעלות ולהתעלות, האב לימד את בנו שהדרך הסלולה והמועילה ביותר להצלח להתמודד עם משעולי החיים, היא כראש ובראשונה בתפילה ותחינה ובקשה מה' שיעליו דרכו, לבקש ולחזור ובלבק ואף להעתיך והפסיק לזכות לכרתה של תורה ויראת ה' טהורה. והעיקר השני הוא בהתדבקות ברב מבוקש שידבק בו ויחייעץ עמו בדרכי העלייה והתמודדות, שכן הרבנים 'מלומדי מלחמה' מנסוים העצמי העשירי ובתוספת מה שקיבלו מרבותיהם ואף כמה שהדריכו את תלמידיהם הרבים שהעמידו במהלך השנים הארוכות בהם זכו לשימש בקודש, וגם בענין זה נתקיים בהם 'מתלמידו יותר מכולם'.

דרכו של יוסף שכלל לא היתה סוגה בשושנים אלא רצופה קשיים והתמודדות, והיו בהם נסיונות שכללו גם כשלונות, בכל זאת, היתה במסילת העולה מעלה מעלה לפסגות מרוממות של התמדה ועמלה של תורה, וזאת בעקבות הפילוסופיה הרבות לה' בכל יום ויום, כשהתנתן לה' מקינות ילב כשנמבק לזכות לתורה ויראה ולעשות רצונו בלבב שלם, כאשר מלבד זאת הלך בדרכים סלולות המובילות לעלייה כשלמד את דרכיהם מרבותיהם בהם דבק ולאורם הסתובובותיהם צעד התקדם והתעלה, ובמבט לאחור מהפסגות המרוממות אליכם זכה להעפיל, ניכר שורש הצלחתו ואף רוב אושרו בכל עת וזמן, עיקרה היא בעידיהם הברורים שהציב לעצמו שתחמם בזמנים ומועדים, וכן בסמיכות הגדולה בין הנפילה לקימה, שתיכף לנפילתו מיהר להתרומם, לפני שחיליה יקבע את עצמו במקום נפילתו ממנו עלול להמשיך לצאת ולפול, וכך, מעלייה והתרוממות איליו כה נפילה לנפילה, המלווים בתפילות לרוב, התאמץ לרומם ולהעלות את עצמו לרמה ופסגה נוספת, לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו ושוב להמשיך לטפס ולהעפיל, שזוהו השורש של הנינו' קדשו עלייה, העולה ומתעלה מיום ליום ומחודש לחודש, לאורך ימים ושנים.

כשארכו הימים בהם זכה יוסף לכתרה של תורה, בעצת רבותיו הגיע העת והשעה בה עליו לבנות למקום תורה, לעלות לתקופת מה לארץ הקודש, לקבל תורה בטהרתה מגדולי ראשי הישיבות שבה, ואינה ה' שזכה למצוא את מקומו באחת הישיבות הגדולות בה מצויים מבני הגולה, והמשיך בעלייתו הרוחנית העצומה, ובמשך הזמן אף החל להכיר את ראש הישיבה שבהתקוותו איליו כה למשגיח מרוממים יותר ב'כתרה של תורה', וככל שארכו הימים, לאחר שהדריכו בדרכי הלימוד והעלייה, קיבלו עליו כרוב מובהק, שבצלו יושב ובעצתו מהלך כל ימיו עד היום הזה ועד ביאת גואל צדק במהרה בימינו.

הגיע עד דודים, זכה יוסף להקים את ביתו עם בת תלמיד חכם מבוקש ומרביץ תורה לרבים, בעל שפה ברורה ונעימה המאהיב את התורה בלב שומעיו, שמסר נפשו לזיכוי הרבים, וה' מדד לו במידה טובה, שזכה לחתן כל מיוחד כיוסף מיוחדענו. באבהו שאהב יוסף את התורה, זיכה ה' שהנישואים יהיו בימי 'בין הזמנים', כך שעם תחילת הזמן קבע את מקומו בארץ הקודש, ושב לתלמודו ביתו שאת ועיו, בתוספת המעלות הרבות שזמן חז' לתורת מ' שנשא אשה ומשיך לעסוק בתורה.

העשור הראשון לגינאו ר' יוסף עבר עליו מתוך עמלה של תורה והמשך עליה בעבודת ה', כשמשו לקבל תורה ויראה מרבתיים ומוסיף להתגדל בהם, כשיחד עם רעייתו הצדקנית מנצלים את הקשיים והתמודדויות הרבות שעברו שלא יהו רק 'אבני נקש', אלא משמשו כמדרגות לעלות עליהם לפסגות מרוממות יותר לדבוק בה' ולעשות רצונו בלבב שלם, כשלאחר השנים הללו שבתים היה קדוש וראוי לרבות ששרתה בו, ה' בחר בהם לערוך עמה שותפותיות לרבות בלידת ילדיהם כ"י, שאותם גידלו ההורים לתורה ומעשים טובים.

המעלות הגבוהות אליהם העפיל ר' יוסף בתלמודו, גרמו לכך שהיה בפסגות רוחניות מרוממות הרבה יותר משאר בני גילו, ורבים פנו אילו וביקשו לקבל מנו תורה, ואף הוא הרגיש שאוצרותיו שלמים כל יום טוב ובתוכיב מנו בקשה הוא לשמש כמעייין נובע ללמים לאחרים, ומה גם שבאותם הימים הציע לו אחד מתבריו לפתוח כולל קטן בו יוכל להרביץ תורה לחברים מקשיבים, ועל כן פנה אל מורו ורבו לשמוע מה ה' שואל מעמו במצבו והאם אכן זו הדרך המובילה לריבוי עליה או חליה להיפך.

בעצת ראש הישיבה שליט"א והנחיתיו המלאה, פתח ר' יוסף 'כולל ערב', בו למד ולימד בתבורה קטנה סוגיות שונות בעומק העיון, כשמרגיש שהלימוד לרבים מוסיף להחיות ונותן לו תוספת כוחות להמשיך לרומם את עצמו בפסגות ונותן לו תוספת עמל התורה. יחד עם זאת, כפי שהורה לו ראש הישיבה, המשיך בלימוד במסגרת הכולל היומי, בו שקד על

המאורעות המתרגשות על העולם כולו בכל עת, מטרותם העיקרית היא לעורר את הלבבות, לבל ישגו בהבלי וירגישו בטוחים בכח ועוצום הרב שה' נתן לברואיו, שבעקבות כך עלולים להגיע לעשות את הרע בעיני ה', להכניס את בוראם, ולא להשיב את אל לבב את האהבה הפשוטה, שה' טבובו מחדש בכל יום תמיד מעשה ברבנות, ובלעדו לא פשוטים שנותן בעולם בתמידות, ולא עת ושעה וכל רגע קט, הרי שהכל היה חוזר לתוהו ובהו, וכל עת דבר מכל העולם על כל בוראיו.

המצב המיוחד שלש בתקופה האחרונה, מעוררת גם את הנמצאים עמוק בתרדמת לבם, ש'עולם לאו כמנהגו נוהג', אין שום דבר שברור ונשאר על תוכונתו, כביכול ה' מבצע לעולם 'הפעלה מחודשת', לעורר את כל התנועות והסטיעי בו, שיפעלו כדרך שמצופה ונדרש מהם, שכל אחד יבין ויפנים אל ליבו ש"ל הגבורים פאין לפניך, ואנשי השם כל לא היו, וְחַכְמֵי כָּל־יָמַי, וְנוֹבְנֵי כָּל־יְהוָה, לִפְנֵי יְהוָה וְעָלִיתָ, וְיָמֵי חַיֵּיכֶם הַבַּל לְפָנֶיךָ". כיצד כולם עומדים חסרי אונים מול יצור קטנטן בלתי נראה, שרובבות ממנו יכולים לעמוד בבטחה על ראש סיכה, והוא, בשליחות יצורו מתעתע בכלום ומראה להם שיש בעל הבית לעולם.

המסקנה הפשוטה שכל אחד צריך לקבל מהתקופה ומאורעותיה, שיישב עוד יותר אל ליבו שביאתו אל העולם אינה מטרות בריאות, אלא רק הכי תימצא להגיע לעולם שכולו טוב, שיוכל להתעך בדשן נפשו בשכר המצוות והמעשים הטובים שעשה ופעל, ובעיקר בלימוד התורה שהגה ועמל, והנשים במצוות המיוחדות להן, ובתמיכתן לבעליהן ובעיניהם שיעסקו בתורה, כשכולם גם יחד הצפים לעשות רצון קונו וחפץ יצרנו, כפי שמורים חכמי ישראל שה' הציבם בדורנו בראש מחנה היראים לדבר, שההליכה בעקבותיהם ובדרך שסוללים בפנינו, היא הערובה היחידה לדעת שהולכים בדרך טובה ונכונה ועושים רצון ה' בלבב שלם.

השפעתה הברוכה של התורה הקדושה על לומדיה, ניכרה היטב על יוסף, בחבור המיוחד בשיבה שזכה לעיבוד בתורה מתוך התמדה רבה, וזהו פנן שהבהיקו והאירו העידו עליו נאמנה שגדולה האהבה שאוהב יוסף את התורה, ואף אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, הו' יחזו לו, כיצד עולה בדעת בעל המעות שיוכל להחליץ בזו חלף ועובר שאינו מביא לאדם כל שמחה ואושר, וחושב לקבל תמורתו חלק בתורה ועמלה, שכה גדול הזכות ומעלת לומד ועמל בתורה, שמלבד השכר העצום הזמיר לעולם שכולו טוב בקרן הקיימת, אוכל הוא פירותיהם בעולם הזה, שעיקרם בשמחה והאושר האין סופיים שזוכה בכל עת וזמנה ומוסק בתורה, ואף בשאר זמני ועתיו, שאפוף בבורתו ובה מהרהר בכל עת ושעה.

רבים מבני הישיבה שהביטו על יוסף ותורתו, הרהרו בלבם ואף להגו בשפתותיהם, שאם אמנם ישנם בחורים מתמידים ועמלי תורה מהמים עבורם 'מחייב' מדוע אינם לומדים ומתמידים ועמלים כמותם, אך מיוסף ותורתו ועמלו, באמת אין להם כל מחייב, שהרי דבר פשוט הוא שכלל אין לו שום נסיון והתמודדות או קושי בלימוד התורה רוב עמלה, ובדואי גם לא בענייני אחרים, כיפי שמאור פניו מעידים, שבהם עת ושעה טוב לו ומאושר עד אין קץ. אך כל הבלי דבריהם אלו היה אן מסמוית עיניהם על ידי השטן שהתאמץ לכל ניסו ללכת בעקבותיו ולנסות להחזיק בעסק התורה, כאשר הרצ'יה הגדולה והמוכתת שזוהו שורש דבריהם, שגם מאותם בחורים אחרים שהבהנתם מתמידים מתוך קושי ומאמץ, שפיהם הודה שאכן מהים עבורם 'מחייב', בכל זאת לא למדו מהם והתחייבו בהנהגתם לשנות את אורחותיהם להוסיף עמל וגייעה והתמדה.

זאת ועוד, שכל אותם בחורים שאהבו לדבר על מעלותיו הגדולות של יוסף ולשבחו הרבה מאוד, עשו זאת מהסיבה שכלל שהוא גדול מיוחד עוד יותר, רחוק מהם יותר מ'מלא עיניהם', ובטחם אלויה אף מטהל מעלה-מעלה, כך השייכות ביניהם הולכת ומתרחקת ועמה המחייב שעלול להיות להם ממנו. הסיפור ששבחו, דבר שאינו מצוי בקרב בחורים שכה שיבוח אלו מבני גילם, לא היה אלא כהנהגה ושומרה עליהם לכל ירגישו מבוכה וחלישות הדעת ממה שאינם מניסים להדמות אליו, שאינו אלא כאחד מארצי הלבנון שאינו מהווה תביעה וטענה על איזוב הקיר מדוע אינם מסה להתרומם לפסגות.

אילו היה ליוסף נסיונות והתמודדויות כמותן, נהגו בחבורים לומר, אז היתה כמה גדולה בהתגברותו עליהם, אך מאחר שלידתו בבית כה מיוחד ומרומם, גדל הוא בציליו של אביו התלמיד חכם מופלג, שביתת מגוריו סמוך לשיבה הקדושה מקום בו נשמו תורה אכלו וישנו תורה, משחר ילדותו יודע רק תורה ומעלתה, לא פלא שראשו בשמים בעומק העיון וברוחב ידיעתה ובעיקר ברוב התמדות, וכך גם עניני העולה היה כלל לא מעניינים אותו ומטרידים את דעתו. הצד השווה בכל הבחורים הללו שדנו בנסיונות שלדעתם לא היו ליוסף, ובסביבותיו מדוע זוכה לפסגה כה רמה בעסק התורה ועמלה, הבהי לכן, שמלבד מה שבינה איבדו את זמנם בדיוברי הבל ורעות רוח, עוד גרמו לעצמם חוסר רצון ומורטביצה להמשיך להשקיע ולעמול בתורה הקדושה, שכן יתרוצצו מוכן בדיהם, שהם מ'הודו אשר לא ידע את יוסף', לא זכו לכלים המיוחדים שקיבל, ובעקבות כך בהבלי דעתם איבדו לעצמם את השנים המיוחדות של הצמיחה הרוחנית היסודית של הישיבה הקדושה.

מלבד כל החסרונות הרבים שהיו לחבריו במסקנותיהם אלו המוטעיים והמעותיים, היו אילו שרשעם נוסד על האמת בציונות, עוד התווסף לכך הדבר שכלל מסקנותיהם היו חסרי בסיס עובדתי אמיתי, שנעלמה מהם הידיעה הבסיסית בעקבות כך הצביא את דבריהם על תנויני שוגים ושונים. המדע על ביתו של יוסף ואביו לא היו מדויקים, וירתה מואת, שחר ילדותו כלל לא היתה בהתמדה רוב גייעה ועמל

סיפור ושאלה בצינו?

אזכור אג בני החלפמה איינוד הפרזה עס פרז!

המשך מעמוד הקודם

עת הודה והייל לה' שזכה לרעה כה מיוחדת המאפשרת לו לשקוד על התורה והעבודה ואף מועדת אותו לכן בכל עת ושעה, ובמקרה הטובים זוכה בדון להיות שותפה מלאה בכל עושה והתמדתו והרצת התורה. אך בלא זאת הקדשה ר' יוסף לקבל את הצעת הגיס, כשטען שאין לו אפילו פתחון פה להציע לרעייתו שיעזבה בגפה עם הילדים ביום הפורים בארץ הקודש, כאשר רחוקים הם מכל משפחתם, ומספיק מטרות נפשה לתורה במה שנוטלת עליה עול תורה כל הימים, כשמסירה ממנו כל טרדה או הפרעה, ויכול הוא ליבש באהלה של תורה בלב ית ושעה. אך בסופו של דבר, כשנועדה הצעה לרעייתו, השיבה לו, שבמבחינתה יכול הוא לקבלה בלב שלם, ושמחת הפורים תהיה שלמה בידיעה שברגעים אלו זוכים הם לחול נצח נצחים הקמת מקום תורה, בו יוכל להוסיף פעלים בעבודת ה' טוהרה, בלימוד בלא כל הפרעה.

לאחר שקיבל את דבריה שאכן במו מתוך רצון אמיתי וטהור, פנה אל ראש הישיבה לשמוע ממנו דעת תורה בדרך שילך פנה והמעשה אשר יעשה. ראה הישיבה המועדת לשאלו ולחקור בכל מיני צדדים וכיוונים, ולבסוף מסקנתו היתה שאכן מדובר בהצעה טובה שכדאי לאמצה, והוסף לברכו, שיזכרו ה' להצליח בביצוע להגדיל תורה ולהאדירה.

ברכתו של ראש הישיבה סללה בפניו את הדרך, והגם שלא היה מוסבה למטרת הקדוש זו של אסיפת המעיות, במהלך שיעורו הראשונה לגולה, הספיק להשתתף בלמעלה מעשר סעודות פורים, שמהם יצא עם סוכמי עתק שהספיקו בשיעור הגון לאחזקת כולו ביקר ויסיים למשך שנה שלמה. במהלך הסעודות הללו, הבחין ר' יוסף שאכן ברכת ה' מלווה אותו בצורה מדהימה, שבשונה ממשולחים אחרים שהשתתפו בהם ויצאו יום סוכים החושבים עבורם כהגון, הסוכמים שהוא קיבל היו יותר מעשרות מונים מהם, ומה גם שה' נתן את חינו של ר' יוסף בעיני כמה גברים, שבלבד עצם מתנת ידם הממונית בשעת הסעודה, עוד נתנו לו התחייבות על נתינת חודשית קבועה, מי של רבע אבד או אפילו חצי אבד ומי של אבדך שלם, ומי בשיעור של כמה אברכים.

במהלך חודש ניסן פעל ר' יוסף לפתיחת הכולל החדש, למצוא אברכים שינתימו למסגרת המיוחדת, ועם תחילת הזמן החלה אצלו עדנה, שזכה לישיב על התורה והעבודה בהיכל בית המדרש שבמבוקר השכם ועד שעת ערב מאוחרת בסיום הכולל ערב, למעט דקות ספורות בין הסדרים בהם יצא לחדר הסמוך לאכול את ארוחותיו, אותן הכינה לו רעייתו במסירות כשמכניסה לתוכם מנות רבות של אהבת תורה, ויצרה לו בתיקו בכל בוקר טרם שיצא אל מקום תלמודו. מעלתו המרובה הזו להיות שקוד באהלה של תורה, היתה בזכות המופלגת של רעייתו הצדקנית, שהוסיפה לטול על עצמה את כל עול הבית, שאת הבית והילדים ראה כמעט רק בשבתות ומועדים, ועודדה אותו בכל עת וזמן להמשיך בשקידתו ועמלו בתורה ויראת ה' טוהרה.

הנסיעה הקבועה לגולה לימי הפורים, היתה חלק מהסדרים של ר' יוסף, במהלכה היה עובר מ'סעודות פורים' אחת לרעותו, וכך עובר בעתות מקומות ביום אחד, כשבלבד אחת מהם מנסה לתפוס לעצמו עוד ירחיק יקר שיוזכר לטוב חלק קבוע בהחזקת תורה, כאשר משנה לשנה זכה להגדיל את ידידו הכולל, שפינים מסגרות לימוד נוספות, שהיו עבורו 'מחייבים' וסופים למסור בכל אחד מהם שיעורים מידי פעם, והוסיפו לגדלותו הרוחנית רובו עמלו בתורה ויראה. מה גם שכאשר יום הגברים רמז לו יסדה הדבר שדיפת את שיעוריו המיוחדים, ראה בזה ר' יוסף סימן שמיימי להוסיף פעלים לעומק העיון בלימוד הסוגיא, ובעקבות כך החל להדפיס בכל שנה וישנה את סדרת שיעוריו המאיימים בסוגיות המסתכות בלמדו בכלל באותה שנה.

גם במהלך החורף האחרון החל ר' יוסף להתארגן לטיסתו לגולה לרפואת פורס, כשהקדיק לו את הקצת ספרו המיוחד מפריו עמלו בשנה האחרונה, אלא שזמן קודם לפני טיסתו נודע לו כי לאחרונה החל להתפשט בעולם איזה נגיף עלום בשם 'קורונה', והוראות השלטונות הנה, שכל מי שמגיע לארץ הקודש מהגולה, עליו להכנס לבידוד למשך שבועיים ימים, לוודא שאינו מביא עמו את הנגיף. המחיר הכבד של שהיה בבידוד למשך שבועיים קצת הטרדיה את ר' יוסף, אך ביעודה הרב של רעייתו הצדקנית שכדאי הדבר להחזיק התורה של כל הכולל למשך שנה, החליט שאין בכך למונע ממנו טיחה זו שבה מקוה להצליח לפעול למען חזקת הכולל במשך שנה ואולי אף להשיג תקציב להוספת אברכים נוספים להגדיל את הכולל עוד ועוד.

בימים הסמוכים לפני טיסתו עוררו חמיו ר' יוסף שליט"א, במצב העולמי העקשוי המעורפל, גם כולם תוהים באהלה ומצויים כל מיני תחזיות, חלקם מביטחות ואחרים מאכזבות ומאיימות, לא כדאי לצאת ולנסוע ממקום למקום

בלא ברכה ממרן רבינו שר התורה שליט"א. ר' יוסף סבר וקיבל, ובמיוחד שגם בלאו הכי חשב לקבל את ברכת מרן שליט"א, כעת הרגיש חובה לקבלתה. יומיים לפני מועד הטיסה עבר לבן דודו הנמצא ברובת בית מרן שליט"א וביקשו שישאל עבורו דעת תורה מה הדרך שילך בה. בן הדוד זור עם תשובת מרן שליט"א שעדיף להכות הדת הכוללים הרבים כדאי כל כך ליסע בעת הזו. ר' יוסף ביקש מבן דודו שיהיו יושאל את מרן שליט"א בפרטורט, ושאלתו אינה אם לנסוע היום או לאחר זמן, אלא או היום או בכלל לא לסגור את הכולל, שכן כל פעילותו להחזקת הכולל הינה ביום הפורים, ומה שמצליח לעשות במהלך צהרי יום הפורים, קשה להצליח לעשות גם במאמץ רב במשך כמה חודשים.

כשהזרה תשובתו של מרן שליט"א שהכריע בדעת תורה שלא כדאי לנסוע, בדגע ראשון היה קשה מאוד לר' יוסף לקבלה, שכן בציות להוראה זו עלול להביא לסגירת הכוללים הרבים שזכה להקים עם כל עשרות האברכים שבהם. אך רגע לאחר מכן התגבר על הרדרי ליו, ומיהר לבקש מרעייתו הצדקנית אם תוכל להכין היום 'סעודה גדולה' בה ישתתף יחד עם בני המשפחה. שאלתה על שבת היום ולא מועד היום, השיב, שמדובר ב'סעודת ציון לגדולי ישראל'.

באותו יום סעד ר' יוסף עם כל משפחתו, ובמהלך הסעודה סיפר להם את דברי מרן שליט"א שהכריע עבורו שלא יסע, וכעת מסביבם הם לסעודה מיוחדת שתזויר ויטייע להם להחזיר לעצמותיהם את הזיקה הברורה שעלינו להיות לדברי גדולי ישראל, בין אם אנו מבינים את טעמם ונימוקם, ועוד יותר כשאין מבינים דבר, שכן ציונו ה' בתורה, שעליו לשמוע לדבריהם ולא לסר מהם ימין ושמאל, וכפי שדרשו חז"ל, אפילו כשאומר על ימין שהוא שמאל, וכשהוסיף להקריא בפניהם את דברי ספר החינוך שהוא מצוה דאורייתא הנהוגת גם כיום, ומהווה את היסוד והתשתית לכל קיום התורה הקדושה.

הסעודה המיוחדת בה הסבו כל בני המשפחה, נסכה בהם כוחות רבים לעמוד בנסיון זה הקשה שה' הציב בפניהם, במיוחד שהיו כאלו שניסו להתחכם ולומר, שמרן שליט"א לא אסר עליו את הנסיעה, רק אמר שלא כדאי, ויכנס שהיה זה מחמת חששות רחוקות, ובכלל היו כאלו שרוח האקפורט נשבה בלבם שהחלו לערער ולפקפק אחר דברי מרן שליט"א, שניסו לומר שכלל אינו יודע היכן נמצא 'פלטבוש', ולא בארצות הברית או באנגליה, ואולי הוא חושש שזה נמצא בסין, ועוד כהנה דיבורים מעוותים המעידים על חוסר נקיית הלב וליבויות בקיום מצוות ציון לדברי החכמים, כאשר ברור לכל בר דעת, שמרן שליט"א שכל כולו תורה ועמלה, כל היוצא מפיו יעשה, וכדאי הוא לסמוך עליו אף בשעת הדחק, ושטות מגורה היא שלא לשמוע לדבריו, שבוודאי תצא מכך רק מכשול ותקלה.

לראשונה זה שנים רבות, סעד ר' יוסף עם משפחתו את סעודת הפורים, כשבהמלכה מדה מהלל לה' שזכה לגבור על יצרו ולשמוע לקול דברי מרן רבינו שליט"א, עוד בטרם ידע את משמעות הציון והרווח וההצלחה הגדולה שעמדה לו בכך. כשעברו הימים והחל הגוף להתפשט בקרב החילות ישראל, עדיין לא נודע חומרתו וסכנתו הרבה, ולא מעטים מקרב אלו שחזרו לארץ הקודש מנסיעתם המיוחדת ליום הפורים, שהסתובבו בקרב סעודות הפורים והצליחו לאסוף סוכמים הגונים עבור מטרות הצדקה עבורם נסעו, הרגישו שגם בשנה זו נסיעתם היתה משתלמת, רק צריכים לסבול עבורה בשיהיה בבידוד של ארבעה עשר ימים, שישיתיימו בתחילת ימי חודש ניסן.

באותם הימים היו עוד כמה פורקי עול חכמי התורה, שהרגישו חובה מוסרית להוכיח את ר' יוסף מדוע הסיר מעליו את האחריות לימון הכולל ואחזקתו, ולא היה קורה לו דבר אילו היה נוסע, כפי שלא אירע מאומה לכל שאר המשולחים. ור' יוסף הוצרך לכוחות רבים כדי שלא להשיב לחורפיו דבר, ולבחין היטב בלביו, שגם אם צדקו דבריהם וכל אלו שנסעו הצליחו השנה יותר ממתי בשלחותם זו, עם כל זאת, ה' שאל ודרש ממנו בשנה זו לבל יסע, כפי שהורה לו מפי מרן שליט"א, ואדברה, תפקידו ואחריותו בימים אלו היא העמידה על המשמר לשמוע לקול דברי אלקים חיים כפי שנשמעים מגדולי ישראל שה' העמיד בראש המונה.

לא עבורו ימים מרובים ולפתע פתאום נודע לר' יוסף ומשפחתו מה הרחיבו בעולם הזה מצגות המוחלט לדעת תורה, שבאותם הימים החל הגוף לפגוע ברבים וטובים בקרב הקהילות היהודיות בגולה, ובמיוחד הכתה יד ה' בקהילות היאריא לדרב ה', ונודע שבאותם סעודות פורים בהם תכנן ר' יוסף להשתתף בכשנים עברו, היו חולים שהדביקו אחרים, ורבים נחלו והגיעו עד שערי מוות, ולא מעט גם השיבו את נשמתם ויצוים לאחר כמה ימי סורים קשים ומרים, כפי שגזרה חכמתו ויתברך, וחלק מהמשולחים ששבו ארצה,

הביאו עמם בגופם את הגוף, כשלא מעט מהם חלו בחולי הקשה הלזה, התייסרו נוראות ואף כמה מהם אופשו במצב קשה מאוד, כשהם מורדמים ומנושמים, וחלקם אף השיבו את נשמתם לבוראם לאחר יסורים קשים ומרים.

צער רב היה לר' יוסף לשמוע על יהודים רבים הסובלים כה קשות, ועל רבים מאלו שהיך שמתייסדים ביסוריהם וחלקם אף עברו לעולם שכולו טוב. במיוחד התעורר לחשוב על אחד מ'מיידי' מאותם 'סעודות פורים', שבכל שנה יחדיו היו עוברים מסעודה לסעודה, ששכל אחד משתדל התרים עבור הצדקה שלו, וכסנודע לו שהשנה ר' יוסף לא מתכוון להגיע, ניסה לשכנעו שאין כל מקום לחשש וסכנה, שהרי הולכים הם רק לבתים של שומרי תורה ומצוות, ועל כן כדאי שיחזור למרן שליט"א ויסביר לו את המצב כפי שחושבים המומחים ולעוררו שלא יעידנו אותו בנתונים הכוונים אודות המצב בפלטבוש, ובמהלך אותה שיחה טלפונית השכיל ר' יוסף שלא להשיב לו דבר, אלא לסיימה מהרה, ומי לא אחריה הסיר מעל ליבו את דברי ההבל הללו, וסופו והגוד של הסיפור היה, שהלה, אף היה צעיר מר' יוסף בכמה שנים טובות, בכל זאת כפי הנראה נדבק בנגיף באחת מהמסיבות הללו, וכבר עבר לעולם שכולו טוב.

כשהוסיפו להתפרסם הנתונים הנוראים מתחלואת יהודי הגולה, ואף בקרב קהילות היראים בארץ הקודש, והוברר לר' יוסף שבזכות ששמע לדעת תורה ניצל מסכנה גדולה, כשני שוב את כל בני משפחתו, ועוררם שעליהם להשיב את הדברים למקומן לבם, להבין ולהשכיל במקרה זה ולהקיש ממנו לכל האחרים, שבכל עת וזמן, ובמיוחד כשלא מובן לנו טעם הוראתם של גדולי מאורי ישראל, על להזרז להשמר לדחות כל דבר מחשבה מעוותת המנסה לעלות בזמנים אלו, ולזכור טוב את מה שהיה להם כעת, שמסקנתם המוחלטת היא, שכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל, וההולך לארם של גדולי ישראל, עצה הליכותו זו מהוה סיבה וסגולה להנצל מכל דבר רע ומשחית ופורענות לבל יבואו עליו ועל כל בית ישראל.

בחסידי ה' המרובים על כל בית ישראל דבכל אתר ואתר, במהלך חודש אייר שהוא עת הרפואה, וכפי שדרשו בו דורשי רשומות, שהוא ר"ת של א"י ה' ר'ופאך, חלה ירידה גדולה ועצומה בהתפשטות הנגיף, וזאת מלבד מה שבניסים גלויים רבים מהחולשים זכו להנצל ולהבריא ואף ממצביקים קשים ביותר, כשהלקים עבור מעשרי מיתה לשערי חיים, ובעקבות כך, בימים האחרונים הורו גדולי ישראל שהגיע העת לפתוח את מבצרי התורה והתפילה באופנים מסיימים והואכים, על ששמרת מרחק ראי וחיבת מסכות על הפה וכו', ועוד כהנה הוראות חשובות.

עם התפרסם ההוראות החדשות, התאספו רבני הכוללים בבית המדרש, לדון כיצד יחלקו ביניהם את המקומות, שכעת צומצמו עד מאוד, כאשר לאחר הקמת כל המחיצות וההוראות החדשות, רק אחד מתוך חמשה לומדים יוכל לבוא לכולל ללמוד. אחד מראשי הכוללים טען, שהטוב ביותר שיקבע ל'ל הקודם זכה', שהראשונים שיבואו אל בית המדרש, יזכו לתפוס את מקומם, ואילו המחורים, יאלצו לשוב על עקבותיהם, ובכך נריח גם לחזק את ענין הביאה המוקדמת אל הכולל. ועומתו רוב ראש כולל אחר, שהנהגה זו אינה ראיה, שכן נטריח אברכים להגיע עד למקום, וכלל בהליכה של כמציאת השעה, וסופם שיאלצו לשוב ריקנית וכן ביאתם לטבלה. ועל כן הציע שיעשו תרונות בין האברכים, שהיות ובשבו ישנם עשרה 'סדרים', כל 'סדר' יגיעו אברכים אחרים לפי רשימה, וכך כל אבדך יזכה לישיב באהלה של תורה שני סדרים בכל שבוע.

כשנשאל ר' יוסף לדעתו, השיבם, שהטוב ביותר לשאול דעת תורה דבר שראוי לילך בה במציאות זו, שנכפתה עליהם, וכמדומה הוא שניתן להביא כמה ראיות מסוגיות מפורשות כיצד יש לנוהג במקרה זה, ומה גם, שמי שזכה גם בשבוע טרוף ומבולבל זה לקיים כירא ה' הלכה מפורשת ב'שוי'ע (אור"ח סי' רפ"ה ס"א ו"ס"ב), שחייב אדם להשלים פשוטו עם הציבור שנים מס' ואחד תרגום או פירוש שר"י, וראי שמם יוצא די שניהם שלומד הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ואחד פרש"י, אף הספיק לסיים את לימודו כדת, כמדומה שיוכל להביא ראיה מהי ההנהגה הראויה בספק דידן.

מנין בפרשתינו עפרש"י

ניתן להביא ראיה להכרעת ספקם של ראשי הכוללים?

תשובה ל"סיפור ושאלה בצינו" מגולין פרשת ויקהל פקודי בתשובה לשאלה, מנין בפרשתנו עפרש"י זוכים להבין על מה יסד הרב את דבריו, שאין כל הכרח ורואה לרוח הקודש בהוראת מרן שליט"א על הפשטו במעשי אותו נעדר שזה יותר משנה וחצי אבדו עשונותיו ועלמנו עקבותיו, שיש לבדוק וברא אולי פגם במשהו, וכאשר יודע הדבר בין המשפחה הנאמנו לימים ודבקה את מחלתם השלימה. חרב יסד את דבריו, וזאת מרש"י ע"ב, "כי אלקנת יתום לא עתנו. אם ענה תענה אתו כי אם יצעק אלי שמע אשמע צעקתו וחרה אפי וחרגתי ובקשתי לימים ודבקה את מחלתם השלימה. ושיכם אלקנת. משמעת שנאמר וחרגתי אתכם, איני יודע שנישיכם אלקנת ונביכים יתמים, אלא היא זו קלה אחריה, שהיה הנשים צורות כאלמנות חיות, שלא יהיו עדים למיתת בעליהן ותהיינה אסורות להנשא והבנים יהיו יתומים, שלא יניחום שידן לירוד לכבש אביהם לפי שאין יודעים אם מותו אם נשבו". מבואר בדברי רש"י, שעונש נוראי זה שאני המשפחה בעלם ולא נודעו עקבותיו, עלול לבוא מצדק אלמנה ויתומים, ועל כן כאשר אורכ הימים ולא נודע דבר ממשנה, יתכן ומדברי רש"י הללו למד מרן שליט"א שיש לפשט בענין פקוד חמור זה, ואכן כאשר תוקן הענין שלה ה' את ישועתו במרה, ופדאו משבי ומביע עבדים, להיות עבד נאמן לה' ותורתו ולשמור כל חקי ומצוותיו.

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בצירוף שם, כתובת וטלפון, עד ליום ג' בשעה 23:00 בלבד לפקס' 9741115 - 9741115 (08) - מחו"ל: בקידומת 8 - 972 + (24 שעות) [או למייל ichudbchidud@gmail.com - עד יום ג' באוצר בלבד]

הפרסים לשבוע זה: **ספרים החדשים והנפלאים "מתוק האור - על דוד המלך", "ב"כ, מאוצר של רבי שלמה ליוונשטיין שליט"א.** **עוד שלושה זוכים נוספים, כל אחד בספר החדש והנפלא "אוצרותיהם מלא - מוצר של רבי אליעזר הלוי טרוק שליט"א.** **הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה בצינו": שני זוכים, כל אחד בספר "מטה משה השלם", לרבי משה פת צ"צ, תלמידי המהרש"ל.**

להערת, הארות ותגובות וכל עניני העלון, ותרומות והנצחות, של עלנות למערכת בפקס ובמייל ה"ל

שמות הזוכים לפרשיות משפטים:
כתן - ג. מודיעין עילית - קובץ פרשיות ב"ב
כתן - ג. מודיעין עילית - אחרי במדבר
חסה י. בני ברק - אחרי במדבר
פישה ד. פתח תקוה - אחרי במדבר
בתום א. בני ברק - שבתא דינוקא
שם טוב י. ירושלים - שבתא דינוקא

חידת נשלה/תשלח לזוכים (במהלך החודש הקרוב)

© על הזכויות ומרות ל"איחוד בחידוד" ולרבנים הכותבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל